

HERKOMST GEZOCHT

**Rapport van het proefonderzoek naar de herkomst
van de onder beheer van het Rijk gebleven
uit Duitsland gerecupereerde kunstwerken**

april 1998

Begeleidingscommissie:

**R.E.O. Ekkart
J.E.P. Leistra
R.H.C. Vos
Ch.E. van Rappard-Boon
J. Belinfante
R. Naftaniel
V. Bina
G.C. Lodder**

INHOUDSOPGAVE

Aanleiding voor het onderzoek	3
Opzet en uitvoering van het onderzoek	5
Korte algemene geschiedenis van de Stichting Nederlands Kunstbezit	7
Resultaten van het verkennend onderzoek	13
Conclusies	19
Aanbevelingen	20
Uitvoering van vervolgonderzoek	21
Object-rapportages:	
- Toelichting	22
- Schilderijen en tekeningen	23
- Prenten en reproducties	46
- Ceramiek	50
- Overige toegepaste kunst	61

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

In zijn schrijven d.d. 2-10-1997 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer berichtte de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen dat hij opdracht had gegeven tot een onderzoek naar de herkomst van de zogenaamde NK (Nederlands Kunstbezit)-collectie. Deze collectie is het restant van de na de Tweede Wereldoorlog uit Duitsland gerecupereerde kunstwerken, dat zich in het beheer van de rijksoverheid bevindt. De brief en het daaraan toegevoegde projectplan beschreven als eerste fase van de werkzaamheden een verkennend onderzoek naar de herkomst van een selectie uit de in 1952 door het Ministerie van Financiën aan het toenmalige Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen overgedragen inventarisnummers. Op basis daarvan diende advies te worden uitgebracht over de wenselijkheid van voortzetting van het onderzoek. De begeleiding van het verkennend onderzoek werd opgedragen aan de Commissie-Ekkart.

In 1997 zijn ook diverse andere onderzoeken gestart naar verschillende aspecten van de Tweede Wereldoorlog en de periode van rechtsherstel, die worden uitgevoerd door verschillende commissies. Het betreft de volgende onderzoekscommissies:

- de commissie-Van Kemenade, die zich bezig houdt met de monitoring van de buitenlandse onderzoeken inzake het internationale goud
- de commissie-Scholten, die zich bezighoudt met de feitelijke systematiek van het rechtsherstel rond financiële tegoeden van oorlogsslachtoffers in Nederland; het gaat hierbij zowel om tegoeden bij banken en verzekeraars als om effecten, rechten en vorderingen
- de commissie-Kordes, die een rapport heeft uitgebracht over de verkoop in 1968 aan medewerkers van het Ministerie van Financiën van joodse kleinoden afkomstig van Lippmann, Rosenthal & Co, Sarphatistraat (LiRo); zij houdt zich op dit moment bezig met de roof en restitutie van tastbare goederen en doet naspeuringen naar het LiRo-archief
- de commissie Indische Tegoeden (de commissie-Van Galen), die de feitelijke systematiek onderzoekt van rechtsherstel rond financiële tegoeden van gerepatrieerde Nederlandse oorlogsgetroffenen uit voormalig Nederlands-Indië bij banken en verzekeraars in Indonesië en Japan.

In 1998 startten de Nederlandse musea bovendien een onderzoek naar de herkomst van de door henzelf tijdens de oorlog verworven objecten.

De commissie-Ekkart kreeg opdracht om op basis van een door een steekproef aangewezen selectie uit de NK-collectie aanbevelingen te doen over de wenselijkheid en mogelijkheden van systematisch onderzoek naar de herkomst van de gehele collectie. Dit verkennend onderzoek was nodig om de onderzoekbaarheid van de verschillende vragen te kunnen bepalen en om het resultaat af te wegen tegen de inspanningen. In verband daarmee bestond de opdracht uit de beantwoording van drie vragen, namelijk:

1. Van welke voorwerpen in de NK-categorie geeft de huidige collectiedocumentatie geen informatie over de voormalige eigenaren?
2. Is het mogelijk met additionele gegevens uit het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD), het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) en het recuperatie-archief van de Stichting Nederlands Kunstbezit (SNK) wél meer over de oorspronkelijke eigenaren van de kunstvoorwerpen te weten te komen?
3. Kan men op grond van een onderzoek naar de twee voorafgaande vragen, en een afbakening zoals beschreven [betreft omschrijving van groepen werken waarvan herkomst duidelijk is, zoals de collecties Mannheimer en Lanz], conclusies trekken over de noodzaak van verder onderzoek?

De uitvoering van het onderzoek werd opgedragen aan een projectgroep van medewerkers van de afdeling Collecties van het Instituut Collectie Nederland (ICN) en van de Inspectie Cultuurbezit (ICB) met als statistisch adviseur drs. J. van Bolhuis, wetenschappelijk medewerker Statistiek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. De coördinatie werd in handen gelegd van mw. drs. J.E.P. Leistra van de ICB.

Tevens werd een begeleidingscommissie ingesteld bestaande uit:

dr. R.E.O. Ekkart, directeur RKD (voorzitter)

mw. drs. J.E.P. Leistra, ICB (secretaris)

drs. R.H.C. Vos, directeur ICN

mw. drs. Ch.E. van Rappard-Boon, hoofd ICB

mw. drs. J. Belinfante, directeur Joods Historisch Museum

drs. R. Naftaniel, directeur Centrum Informatie en Documentatie Israel

drs. W. Bloemberg, Directie Cultuur Erfgoed, Ministerie OCW

dr. V. Bina, onderzoekscoördinator Ministerie OCW.

De taak van de heer Bloemberg als lid van de commissie werd in november 1997 overgenomen door drs. G.C. Lodder, eveneens van DCE.

De begeleidingscommissie vergaderde op 24 oktober 1997, 15 januari 1998, 9 maart 1998, 31 maart 1998 en 16 april 1998. In de vergadering van 16 april 1998 werd de inhoud van het eindrapport vastgesteld. De projectgroep kwam gedurende de gehele periode van het onderzoek regelmatig bijeen. De bijeenkomsten van de projectgroep werden alle bijgewoond door de voorzitter van de begeleidingscommissie en voor een deel ook door mw. Van Rappard.

De werkzaamheden werden geheel conform het in oktober aan de Tweede Kamer gezonden projectplan uitgevoerd met uitzondering van hetgeen daarin was gesteld over de uitsluiting van het onderzoek van de objecten die in mei 1940 eigendom waren van Kunsthandel Goudstikker. Aangezien de vermelding van de naam Goudstikker in de inventaris van het ICN in veel gevallen ook was gebruikt voor de Kunsthandel Goudstikker-Miedl, besloot de begeleidingscommissie in de vergadering van 24 oktober 1997, dat elk risico van uitsluiten van stukken moest worden vermeden en dat alle objecten met een indicatie Goudstikker zouden worden opgenomen in het basisbestand, waaruit de steekproef getrokken moest worden.

De uitvoering van de werkzaamheden geschiedde hoofdzakelijk door vaste en speciaal voor dit onderzoek aangetrokken medewerkers van de Inspectie Cultuurbezit, het Instituut Collectie Nederland en het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie. Het grootste deel van het onderzoek werd uitgevoerd door mw. drs. H. Marres-Schretlen (ICB) en drs. P. Schrier (ICN). Verder werden, behalve door de functionarissen van de genoemde instellingen in de begeleidingscommissie, bijdragen aan het uitvoering gegeven door: mw. A. Jonkhoff, mw. drs. E. Muller en drs. S. Coene van de Inspectie Cultuurbezit, mw. C.J.M. Kordes en drs. E. Rodrigo van het Instituut Collectie Nederland en drs. G. Kotting van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie.

Met de uitvoering van het onderzoek en de opstelling van het rapport was een tijdsbeslag van 3950 uur gemoeid.

Uitvoering van de werkzaamheden was niet mogelijk geweest zonder de actieve steun van de heren J.Ch.P. Simons en G.J. Lamfers van het Ministerie van Financiën en M. van Rijn van het Ministerie van Justitie. Veel medewerking werd ook ondervonden van de zijde van de staf van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, in het bijzonder van dr. G. Aalders, van mw. A. Geerts en de staf van het Rijksmuseum te Amsterdam, van de medewerkers van tal van musea en andere instellingen, die tot de NK-collectie behorende voorwerpen in beheer hebben, van Kunsthandel P. de Boer te Amsterdam, van de heer H.M. Cramer van G. Cramer Oude Kunst te 's-Gravenhage en van talrijke andere personen en instanties.

OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

In het begin van dit rapport werd reeds vermeld, dat de uitvoering van het verkennend onderzoek plaats vond conform het in oktober 1997 overlegde projectplan.

De eerste fase van het onderzoek bestond uit de invoer van de in de diverse inventarisbestanden van het ICN berustende gegevens over alle NK-nummers in een speciale database. Dit betrof onder andere alle op de oude inventariskaarten en in de inventarisboeken vermelde herkomstgegevens. Daarbij moesten nieuwe records worden gemaakt voor die NK-nummers, die sinds de overdracht van het restant van de SNK-collectie aan het toenmalige Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in 1952, uit de inventaris van het ICN of zijn voorgangers zijn verwijderd omdat ze zijn overgedragen aan rijksmusea. Deze NK-nummers, die nog steeds rijksbezit zijn, dienden volgens het projectplan in het onderzoek te worden meegenomen. Aan de betreffende musea werd gevraagd de gegevens van de overgedragen voorwerpen te controleren.

In deze fase vond ook controle plaats op andere uit de inventaris van het ICN afgevoerde NK-nummers, zoals de objecten die sinds 1952 alsnog aan de rechthebbenden zijn geretourneerd.

Op grond hiervan werd vastgesteld dat de onder beheer van het ICN staande NK-verzameling in totaal 3723 nummers omvat. Hiervan behoren volgens de inventarisgegevens van het ICN 163 nummers tot de voormalige verzameling Mannheimer, 63 tot de voormalige verzameling Lanz en 37 tot de voormalige tekeningenverzameling Koenigs. Deze werden conform het projectplan uit het basisbestand voor de steekproef verwijderd, zodat 3.460 kunstwerken in eigen beheer van het ICN overbleven.

De opbouw van de tweede onderzoekscollectie, de aan rijksmusea overdragen kunstwerken, was tijdrovender, aangezien dit bestand gecontroleerd moest worden bij de betreffende musea.

Uiteindelijk kon worden vastgesteld dat deze collectie 473 kunstwerken omvat. Tien stukken zijn volgens de inventarisgegevens afkomstig uit de voormalige collectie Mannheimer en 21 stukken uit de voormalige collectie Lanz, zodat de tweede onderzoekscollectie werd vastgesteld op 442 objecten. Hierdoor kwam de omvang van de totale onderzoekscollectie op 3902 stuks. Tijdens het onderzoek bleken enkele stukken, die in de inventaris van het ICN niet als zodanig waren gekenmerkt, eveneens afkomstig te zijn uit de collecties Mannheimer en Lanz.

Verwacht werd dat de resultaten van het herkomstonderzoek aanzienlijke verschillen zouden kunnen vertonen tussen de diverse soorten objecten. Voor het doen van aanbevelingen omtrent vervolgonderzoek was het wenselijk deze verschillen zichtbaar te maken. Daarom werd besloten om de totale onderzoekscollectie te verdelen in enkele door de aard van de objecten bepaalde subgroepen. Vereiste daarbij was dat deze subcollecties of strata een heterogeen deel van de totale collectie zouden omvatten en niet te klein zouden zijn.

De volgende vier subgroepen of strata werden onderscheiden: schilderijen en tekeningen; prenten en reproducties; ceramiek; overige toegepaste kunst.

Omdat de gegevensbestanden in de database niet op hetzelfde ogenblik beschikbaar waren, werd besloten het trekken van de a-selecte steekproef in twee etappes uit te voeren, de eerste uit de kunstwerken in beheer van het ICN, de tweede uit de kunstwerken die zijn overgedragen aan rijksmusea. Op die manier werd voorkomen dat de noodzakelijke en tijdrovende controles over het laatstgenoemde bestand het gehele onderzoek zouden vertragen. De omvang van de eerste steekproef uit de 3460 objecten in beheer van het ICN werd bepaald op 100 stuks, waarbij uit elk der vier strata steekproeven werden vastgesteld, die rechtevenredig waren met de omvang van de respectieve strata. De omvang van de steekproef uit de aan rijksmusea overgedragen objecten werd naar evenredigheid bepaald en bracht het totale aantal te onderzoeken inventarisnummers op 113 stuks. Het trekken van een steekproef diende uitsluitend de samenstelling van het te onderzoeken bestand en was niet bedoeld om statistische conclusies uit het onderzoek te trekken.

De indeling in deelcollecties of strata leidde tot een onderverdeling met de volgende aantallen objecten:

schilderijen en tekeningen: 48 (uit een totaal van 1645)
prenten en reproducties: 8 (uit een totaal van 292)
ceramiek: 29 (uit een totaal van 995)
overige toegepaste kunst: 28 (uit een totaal van 970).

Intussen had de algemene oriëntatie op de ter beschikking staande bronnen plaats gevonden en waren de aangetrokken onderzoekers ingewerkt. Van alle in het onderzoek betrokken objecten werden systematisch de relevante documenten uit het SNK-archief gezocht:

- de op het bureau van de SNK opgestelde interne aangifteformulieren
- de formulieren van aangifte door derden
- de gegevens uit het SNK-inventarisboek
- eventuele correspondentie
- alle andere stukken die met zekerheid of waarschijnlijkheid met het betreffende object in verband staan.

De objecten zelf werden gecontroleerd op de aanwezigheid van etiketten of opschriften, die aanwijzingen zouden kunnen bevatten over hun herkomst. Slechts in een geval moest een dergelijk onderzoek wegens onbereikbaarheid van het object achterwege blijven.

Voor de schilderijen en tekeningen werd bovendien systematisch onderzoek uitgevoerd in de fotoverzamelingen van het RKD. Voor de andere categorieën objecten is een dergelijk breed opgezet documentatieapparaat niet voorhanden. Wel werden dergelijke objecten voorgelegd aan deskundigen uit het veld om vast te stellen of zij aanknopingspunten zagen voor verdere identificatie en herkomstonderzoek. Een controle van de schilderijen met het bestand van sinds de oorlog als vermist beschouwde stukken leverde geen resultaat op.

Op deze wijze werd voor elk object een dossier gevormd. Afhankelijk van de daarin verzamelde basisinformatie werd per object bepaald, welke mogelijkheden bestonden voor additioneel onderzoek met behulp van het Archief SNK (bij voorbeeld persoonsdossiers), de diverse overige documentatiebestanden van het RKD (b.v. inventariskaarten kunsthandel Goudstikker/Miedl; veilingcatalogi; kunsthandelcatalogi; overige publikaties), het RIOD (b.v. persoonsdossiers) en andere archieven (gemeentearchieven, Centraal Bureau voor Genealogie etc.). De omvang van dit additionele onderzoek werd in verband met de beperkte tijdsduur mede bepaald door een op ervaring gebaseerde afweging tussen benodigde tijd en kans op succes. Voortgaand onderzoek zal wellicht nog een aantal in de rapportage gesignaleerde lacunes kunnen opvullen.

De resultaten van het onderzoek werden neergelegd in 113 afzonderlijke rapporten, waarvan de presentatievorm in samenspraak met de begeleidingscommissie werd vastgesteld. Elk van die rapporten omvat allereerst beknopte informatie over het betreffende kunstwerk en een aanduiding van de herkomstinformatie die in de eerste fase van het onderzoek uit de inventarisgegevens van het ICN kon worden gedestilleerd.

In de op grond van het verdere onderzoek samengestelde reconstructies van de herkomst is getracht een zo volledig mogelijk beeld te geven van het eigendom van het betreffende object in de periode 1940-1945. Gegevens van voor 1940 zijn alleen vermeld, indien ze relevant zijn voor deze reconstructie.

Het feit dat sommige kunstwerken in de diverse bronnen onder zeer verschillende namen en toeschrijvingen voorkomen, vormde bij dit onderzoek een complicerende factor. Even complicerend was het feit, dat er bij sommige objecten mogelijkheden tot verwarring met vrijwel identieke varianten bestonden, in enkele gevallen zelfs varianten die eveneens tot de NK-collectie behoren.

In de onderzoeksrapporten is, waar nodig, onder de kop "Opmerking" een extra toelichting gegeven, bij voorbeeld ten aanzien van claims die na de oorlog zijn ingediend. Elk rapport wordt afgesloten met een conclusie, waarin antwoord wordt gegeven op de vraag in hoeverre duidelijkheid verkregen is over de geschiedenis van het behandelde object in de jaren 1940-1945.

KORTE ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN DE STICHTING NEDERLANDS KUNSTBEZIT

De huidige NK-collectie is het resultaat van de werkzaamheden van de Stichting Nederlands Kunstbezit en haar taakvoorganger-/opvolgers. Daarom wordt hier eerst een beknopte inleidende beschrijving gegeven van de werkzaamheden van deze instelling als achtergrondinformatie bij de rapportage over de onderzochte kunstwerken. Deze inleiding is grotendeels gebaseerd op de notulen van de Raad van Beheer van de SNK, jaarverslagen en accountantsrapporten.

Oprichting en organisatie

Met het oog op de naoorlogse situatie heeft de Nederlandse regering in ballingschap te Londen een omvangrijk complex aan maatregelen tot rechtsherstel voorbereid. In de Toelichting op het Besluit Herstel Rechtsverkeer van de regering te Londen werd rechtsherstel als volgt omschreven: *"Daaronder vallen het stellen van regelen ten aanzien van het ongedaan maken van zoo talrijke, al of niet onder schijn van recht gepleegde civielrechtelijke rechtshandelingen, tijdens de bezetting onder directen of indirecten dwang van den bezetter verricht, het zuiveren van besturen van rechtspersonen en het voorzien in het beheer over goederen van afwezigen en over onbeheerde goederen; voorts het regelen van de gevolgen van het tijdens de bezetting gescheiden voortbestaan van twee deelen van rechtspersonen, één in bezet gebied en één in vrij gebied."*¹

Wat kunst betrof, betekende rechtsherstel kort gezegd het restitueren van kunstvoorwerpen die tijdens de oorlog waren weggevoerd. Voor de uitvoering van het rechtsherstel werd de Raad voor het Rechtsherstel in het leven geroepen. Onder deze Raad voor het Rechtsherstel ressorteerde het Nederlands(ch) Beheersinstituut (NBI), dat grote en kleine vermogens opspoorde en beheerde. Door het NBI werd een groot deel van het beheer van het kunstbezit overgedragen aan de Stichting Nederlands(ch) Kunstbezit (SNK), die verantwoording moest afleggen aan het NBI.² Dat met de recuperatie van kunst een aparte organisatie, namelijk de SNK, werd belast, vond zijn reden onder meer in de speciale deskundigheid en (kunsthistorische) kennis die vereist waren voor een goede uitvoering van deze taak.

De SNK werd door het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en het Departement van Financiën opgericht. De stichtingsakte werd kort na de bevrijding op 11 juni 1945 verleden door notaris J.W.Th. Küller te Den Haag.³ De Raad van de Stichting Nederlandsch Kunstbezit werd gevormd door voorzitter Jhr. D.C. Roëll (directeur van het Rijksmuseum Amsterdam), secretaris dr. J.G. van Gelder (waarnemend directeur Rijksbureau Kunsthistorische Documentatie), tweede secretaris dr. N.R.A. Vroom, kunsthandelaar E.J.M. Douwes (vertegenwoordiger van de kunsthandel), mr. W. van Elden (namens het Nederlands Beheersinstituut), de heer J.A.C. Sandberg (namens het Ministerie van Financiën), mr. C.J. van Schelle, later dr. W. Huender (namens het Ministerie van Buitenlandse Zaken), mr. J.K. van der Haagen (namens het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) en kolonel W.Chr. Posthumus Meyes (Commissaris-Generaal voor de Nederlandsche Economische Belangen in Duitsland).

De SNK kende twee afdelingen. De afdeling Buitenland had de zorg over de uit het buitenland, voornamelijk Duitsland, te recupereren kunstwerken, waaronder ook bibliotheken en kerkklokken vielen. De taak van deze afdeling was tweeledig, namelijk het opsporen van kunstwerken die naar Duitsland waren weggevoerd en het beheer en de eventuele teruggave aan de rechtmatige eigenaren van de gerecupereerde goederen. Directeuren van deze afdeling waren aanvankelijk dr. A.B. de Vries en dr. J.G. van Gelder.

De afdeling Binnenland voerde het beheer over kunstvoorwerpen uit het vermogen van vijanden en landverraders in Nederland, totdat de werkzaamheden hiervan in augustus 1948 werden ondergebracht bij het NBI.⁴

¹ Toelichtingen op de Besluiten Bezettingsmaatregelen, Herstel Rechtsverkeer en Vijandelijk vermogen, 's-Gravenhage 1947, p. 7.

² Zie over rechtsherstel o.a. W.C.L. van der Grinten, *Rechtsherstel en Beheer*, Alphen aan den Rijn 1946, m.n. p. 30; *Toelichtingen op de Besluiten Bezettingsmaatregelen, Herstel Rechtsverkeer en Vijandelijk vermogen*, 's-Gravenhage 1947; L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*, deel XII.II, Hfst. 6 (Rechtsherstel), Leiden 1988.

³ Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Dossierarchief van het Nederlandsch Beheersinstituut 1945-1967, nr. 427.

⁴ Inleiding van J. Hazemeyer in *Inventaris van de Archivalia gevormd door de Stichting Nederlands Kunstbezit en haar taakvoorganger-/opvolgers (1930) 1945-1951 (1983)*, 's-Gravenhage 1990 (hierna: Hazemeyer/1990), p. 17-26; Archief SNK,

In de oprichtingsakte van de SNK staat vermeld dat de richtlijnen voor haar beleid zouden worden opgesteld door de hoofden van het Ministerie van Financiën en dat van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.⁵ De eerste richtlijnen van het NBI aan de SNK, *Instructie Beheer over Nederlandsch Kunstbezit*, werden opgesteld op 21 september 1945.⁶ Hierin werd vastgelegd dat de SNK het beheer en de administratie voerde over het kunstbezit. Dit gebeurde onder verantwoordelijkheid van de vermogensbeheerder (door of namens het Nederlands Beheersinstituut). In deze instructie werd tevens gestipuleerd dat de SNK het beheer moest voeren voor rekening van het vermogen, waar het kunstbezit deel van uitmaakte.⁷

Opsporing in Duitsland

De basis van de feitelijke opsporingswerkzaamheden van de SNK werd gevormd door een tweetal rapporten die SNK-secretaris J.G. van Gelder, bijgestaan door een commissie van juristen en vertegenwoordigers van kunsthandel en museumwezen, in 1943 en 1944 had geschreven over wat Nederland na de oorlog moest doen met de vele naar Duitsland weggevoerde kunstwerken.⁸ Het werk van de SNK vond deels in Duitsland plaats, waar de vermiste kunstwerken werden opgespoord in nauwe samenwerking met de geallieerden. Dit deel van het werk van de SNK viel onder het Commissariaat-Generaal voor de behartiging van de Nederlandse Economische Belangen in Duitsland.⁹ Voor het verdere deel van haar werkzaamheden viel de SNK, zoals gezegd, onder het Nederlandsch Beheersinstituut, dat zelf weer een onderdeel was van de Raad voor het Rechtsherstel.

In Nederland werd gewerkt om de reeds door Van Gelder in de oorlog samengestelde documentatie van vermist kunstbezit aan te vullen. Dankzij die voorbereidingen konden op het moment dat de SNK met haar taak aanving, terstond de eerste lijsten naar Duitsland worden gezonden. De Monuments, Fine Arts and Archives Branch van het geallieerde leger kon deze lijsten benutten bij de opsporing. Ook daarna is men snel te werk gegaan: op 2 juli 1945 waren de gegevens van de transportfirma's de Gruyter en Batenburg, die voor de Dienststelle Mühlmann werkzaam waren geweest, reeds verwerkt ten behoeve van de opsporing.¹⁰

Aan het eind van 1945 en in de loop van 1946 kwamen de konvoeien uit Duitsland goed op gang met als hoogtepunten de recuperatie van het bezit van het Joods Historisch Museum en de bibliotheken van de Rosenthaliana, Ets Haim en de Vrijmetselaars.¹¹

In 1946 streefde men naar twee transporten per maand uit de geallieerde depots met kunstwerken, de zogenaamde Central Collecting Points. Dit bleek niet haalbaar: men ging terug naar één transport per maand waarbij zich vaak de moeilijkheid voordeed dat in de verwarde toestand bij de Central Collecting Points niet-Nederlandse schilderijen in Nederlandse kisten gepakt werden.¹²

nr. 1: Voorlopige Commissie Terugverkrijging Kunstschaten, Bibliotheek- en Archiefstukken uit Nederland; Archief SNK, nr. 27: Oprichting SNK; ARA, dossierarchief N.B.I., nr. 427: Instructie Beheer over Nederlandsch Kunstbezit, 21 september 1945; A.D. Belinfante, *In plaats van bijtjesdag: de geschiedenis van de bijzondere rechtspleging na de Tweede Wereldoorlog*, Assen 1978.

⁵ Artikel 9 van de oprichtingsakte van de Stichting Nederlandsch Kunstbezit van 11 juni 1945

⁶ ARA, dossierarchief N.B.I., nr. 427.

⁷ Artikelen IV.1 en IV.7 Instructie Beheer over Nederlandsch Kunstbezit van 21 september 1945.

⁸ Archief SNK, nr. 1: Voorlopige Commissie Terugverkrijging Kunstschaten, Bibliotheek- en Archiefstukken uit Nederland.

⁹ Zie C. Hugh Smyth, *Repatriation of Art from the Collecting Point in Munich after World War II. Background and Beginnings. With Reference especially to the Netherlands*, Maarssen/The Hague 1988 en de jaarverslagen (over 1945-1946, 1947 en 1948) van het Commissariaat-Generaal, die werden gepubliceerd door het Ministerie van Economische Zaken.

¹⁰ Archief SNK, nrs. 2-6: notulen tweede vergadering SNK, 2 juli 1945, p. 1.

¹¹ Zie o.a. *The Return of Looted Collections (1946-1996)*, Amsterdam 1997

¹² Archief SNK, nrs. 2-6: notulen vergadering SNK 13 mei 1946.

Beheer en teruggave in Nederland

De feitelijke richtlijnen voor het beheer en teruggave van de kunstwerken zijn pas in 1946/47 opgesteld. In een brief aan het NBI schreef de directeur van de SNK dr. A.B. de Vries hierover: *"Het is ons steeds meer gebleken, dat wij aan een dergelijke instructie behoefte hadden, in het bijzonder omdat de juridische status van het teruggevoerde kunstbezit nog steeds niet wettelijk is geregeld"*.¹³

Voor het huidige onderzoek is de belangrijkste bepaling uit deze richtlijnen artikel 11:

"De Stichting zal kunstvoorwerpen aan de oorspronkelijke eigenaars of hun rechtsopvolgers, op hun daartoe strekkend verzoek, teruggeven, doch slechts in die gevallen, waarin tot genoegen van de Stichting de rechtmatigheid duidelijk is gebleken en aan de overige in deze richtlijnen gestelde voorwaarden is voldaan.

Teruggave komt slechts in aanmerking indien aan de volgende voorwaarden gelijktijdig is voldaan:

- a. vast moet staan, wie de oorspronkelijke eigenaar(s) is (zijn);*
- b. buiten twijfel dient te zijn dat onvrijwillig bezitsverlies heeft plaatsgehad;*
- c. geen onderling strijdige aanspraken mogen zijn ingediend en er mag geen reden zijn om aan te nemen, dat dergelijke aanspraken alsnog zullen worden geldend gemaakt.*

Als onvrijwillig bezitsverlies zal in de eerste plaats beschouwd worden het geval, waarin door de oorspronkelijke eigenaars niet is medegewerkt aan het bezitsverlies van de hun toebehorende kunstvoorwerpen. Vervolgens zullen hiertoe ook gerekend worden de gevallen waarin zoodanige medewerking wel is verleend, doch ten genoegen van de Stichting wordt aangetoond, dat dit geschied is onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed door of vanwege de vijand."

Deze richtlijnen zijn door de Raad van Beheer van de SNK in zijn vergadering van 6 januari 1947 goedgekeurd.¹⁴ De richtlijnen waren in juli 1948 nog niet uitdrukkelijk vastgesteld door de ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Financiën. Wel heeft de SNK toestemming gekregen om ze bij haar werkzaamheden als leidraad te hanteren.¹⁵ Kwesties waar men niet uitkwam, speciaal de vraag of het bij een verkoop een vrijwillige of onvrijwillige handeling betrof, werden aan de Raad voor Rechtsherstel of de rechter voorgelegd.¹⁶

Op de vergadering van 16 juli 1945 van de Raad van Beheer van de SNK werd beslist om juridische disputen over eigendoms kwesties door te verwijzen naar de Raad voor het Rechtsherstel.¹⁷

Onduidelijkheid over het te voeren beleid voor de teruggave van goederen nam toe, daar geruime tijd werd gewacht op een wettelijke regeling t.a.v. recuperatie én de oprichting van een Internationale Restitutie Commissie.

Teruggevoerde kunstwerken werden in 1949 en 1950 op kijkdagen geëxposeerd in o.a. het Amsterdamse Rijksmuseum, gedurende een periode variërend van minimaal een maand. Een officiële aankondiging van deze en andere kijkdagen heeft in diverse kranten gestaan. Deze kijkdagen hadden als doel eventuele rechthebbenden in de gelegenheid te stellen de onder dwang weggevoerde goederen te herkennen en rechten te doen gelden. Uitsluitend degene die op het aangifteformulier van de SNK "roof", "confiscatie" of "verkoop onder dwang" van zijn kunstvoorwerpen had ingevuld, kreeg een toegangsbewijs voor dergelijke kijkdagen. Op deze exposities kon men dan d.m.v. formulieren opgeven welke kunstvoorwerpen men als eigendom meende te herkennen. De aangifteformulieren van de SNK waren bij verordening van de Chef van de Staf Militair Gezag op 24 juli 1945 verplicht gesteld voor een ieder die tijdens de oorlog een kunstvoorwerp aan een vijandelijke staat of aan een inwoner daarvan had verkocht of afgestaan.¹⁸ Officieel konden tot 15

¹³ ARA, dossierarchief N.B.I., nr. 427: brief d.d. 13 januari 1947.

¹⁴ Archief SNK, nrs. 2-6.

¹⁵ Hazemeyer/1990, p. 23 en Archief SNK, nr. 34: Brief van Ministerie van O, K & W aan SNK van 9 juli 1947.

¹⁶ Hoe de termen confiscatie, diefstal, gedwongen of vrijwillige verkoop werden gehanteerd, verdient een afzonderlijk onderzoek.

¹⁷ Archief SNK, nrs. 2-6.

¹⁸ Hazemeyer/1990, p. 21-23 en Archief SNK, nrs. 843 en 226: Poster "Opsporing van Nederlandsche Kunstschaten in Duitschland" als aankondiging van de aangifteplicht voor een ieder die kunstwerken tijdens de oorlog was kwijtgeraakt.

oktober 1945 aangiftes worden ingediend, maar in de praktijk werd hier soepel mee omgegaan: tot in het begin van de jaren vijftig werden aangifteformulieren behandeld.

Naast deze kijkdagen werden er vanaf 1946 verscheidene tentoonstellingen georganiseerd van door de SNK teruggehaalde topstukken, omdat het Nederlandse volk zolang verschoond was van kunst. Deze tentoonstellingen waren voor een ieder toegankelijk en hadden in beginsel niet als doel eventuele rechthebbenden in de gelegenheid te stellen kunstvoorwerpen te herkennen en rechten te doen gelden.¹⁹

Men was zich ervan bewust dat slechts een deel van het vervreemde Joodse bezit via de aangifteplicht in kaart kon worden gebracht. De SNK legde daarom ook zelf documentatie aan over uit Nederland weggevoerde kunstvoorwerpen, onder andere aan de hand van administratie van transportfirma's die vervoer uit Nederland hadden verzorgd. Ook deze documentatie werd gebruikt bij het zoeken naar uit Nederland afkomstige kunstwerken in Duitsland. Moeilijkheden ondervond men bij het navorsen van de veilingboeken op geroofd en geveild Joods bezit. Zo weigerde aanvankelijk veilinghuis Van Marle & Bignell inzage te geven in de administratie. Uit dergelijke gegevens van transportfirma's en veilinghuizen werden door de SNK interne aangifteformulieren gemaakt. Deze formulieren dragen onder het hoofdje personen-eigenaars de opmerking "Joodsch bezit".

De SNK had een zeer omvangrijke documentatie, bestaande uit duizenden aangifteformulieren van kunstvoorwerpen. Mede hierdoor was het voor de SNK soms niet mogelijk direct de relatie te leggen tussen een teruggevoerd kunstvoorwerp en een aangifteformulier. In deze gevallen maakte de SNK nogmaals een intern aangifteformulier, zodat nu soms twee aangifte-formulieren bij één kunstvoorwerp worden aangetroffen. Hoewel de Duitsers een administratie hadden bijgehouden van weggevoerde zaken, was het hiermee ook niet altijd mogelijk de relatie tussen administratie en kunstvoorwerp te leggen. Zo waren de door de SNK geraadpleegde lijsten van de kunstwerken ingeleverd bij de bank Lippman-Rosenthal dermate summier, dat het ook nu het niet mogelijk is tot nadere identificatie over te gaan.²⁰

Door de SNK zijn tot 1 juli 1950 de volgende goederen teruggegeven²¹:

Meubelen:	111
Kunstvoorwerpen:	146
Schilderijen:	118
Tekeningen:	9
Tapijten:	2

Op dat moment bedroeg het aantal claims naar aanleiding van de kijkdagen:

Meubelen:	35
Kunstvoorwerpen:	206
Tapijten:	149
Schilderijen:	86
Tekeningen:	8

Het betrof hier teruggaven die pas aan de hand van nader onderzoek of claims konden worden gerealiseerd; in de eerste periode waren reeds kunstvoorwerpen teruggegeven waarvan de herkomst onomstotelijk vaststond. Bij de Raad voor Rechtsherstel waren op 1 juli 1950 drie rechtsherstelprocedures aanhangig gemaakt.

Vanaf het einde van de oorlog tot 1953 zijn ongeveer 470 schilderijen teruggegeven. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen hoeveel andere kunstwerken er in totaal zijn teruggegeven aan rechtmatige eigenaren.²²

¹⁹ Zie ook de hierna in noot 35 geciteerde catalogi.

²⁰ Archief SNK, nr. 715: Lippmanlijsten.

²¹ Financiën, dossierarchief Directie Bewindvoering, nr. 278: rapport J. Jolles, 4 augustus 1950, p.2.

²² Archief SNK, nrs. 845-846.

Volgens Artikel 19 van de Richtlijnen van de SNK behoorde degene die het schilderij terugkreeg een bijdrage in de algemene kosten van terugvoering, beheer, transport en verzekering te betalen. Dit was 2 3/4 % van de getaxeerde waarde van het betrokken kunstvoorwerp. De SNK paste deze regel niet altijd strikt toe: er zijn voorbeelden dat er ontheffing voor deze bijdrage werd verleend.²³

Veilingen

Vanaf 1947 werd er tussen de SNK en het Ministerie van Financiën discussie gevoerd over het verkopen van gerecupereerde kunstwerken:

*"De Heer Roëll brengt naar voren, dat het een zeer slechte indruk zal maken bij de Amerikanen, indien de Staat der Nederlanden zal overgaan tot verkoop van restitutiegoed. De autoriteiten op het gebied van kunstrestitutie hebben zich niet zoveel moeite gegeven, opdat de Staat de stukken daarna gaat verkopen. In Frankrijk of België bestaat ook geen verkoop."*²⁴

Het ministerie van Financiën bleef aandringen op verkoop: "[...] In een interne notitie heeft de Minister van Financiën echter te kennen gegeven dat het gezien de financiële positie van het land-onverantwoordelijk is tot de oprichting van een Mobilier National [kunstwerken in openbare gebouwen, red.] over te gaan [...]"²⁵

In totaal zijn verkocht: 719 schilderijen op veilingen, 18 schilderijen in directe verkoop, 120 tapijten en een ongespecificeerd aantal meubelen en kunstvoorwerpen ter waarde van fl. 51.667,76.²⁶

Teruggang werkzaamheden SNK

In de loop van 1947 en 1948 verliet steeds meer personeel de SNK, daar men vaak elders een vaste betrekking kreeg aangeboden. Hiermee ging een deel van de inmiddels verworven kennis verloren. In juni 1948 werd directeur dr. A.B. de Vries in staat van beschuldiging gesteld wegens fraude en valse claims en voor ruim een jaar op non-actief gesteld.²⁷ Het werk van de SNK kwam geruime tijd stil te liggen.

In oktober 1948 werd mr. J. Jolles benoemd tot directeur van de SNK. Mr Jolles was tevens directeur van het Bureau Herstelbetalings en Recuperatiegoederen (HERGO). Op 1 juli 1950 ging het beheer van de overgebleven kunstwerken over op dit bureau.

Met ingang van 1 november 1952 werd de SNK officieel opgeheven en werden de resterende werkzaamheden opgedragen aan het bureau HERGO. Dit bureau droeg in 1952 de gerecupereerde kunstwerken over aan de Dienst voor 's Rijks Verspreide Kunstvoorwerpen (DRVK) van het Ministerie van OKW. Na de opheffing van het bureau HERGO per 1 februari 1953 zijn de werkzaamheden overgedragen aan de Directie Bewindvoering van het Ministerie van Financiën.²⁸

Vlak voor de opheffing van de Stichting Nederlands Kunstbezit schreef de Raad van Beheer van de SNK:

*"Nog jaren later zullen gegevens bekend kunnen worden welke een andere visie kunnen werpen op een vroeger gestelde casus positie"*²⁹

Deze voorspelling van de SNK kwam uit: op grond van later bekend geworden gegevens heeft de DRVK, in de jaren vijftig tot eind jaren zestig, diverse NK-werken weer overgedragen aan het Ministerie van Financiën met het oog op teruggave aan de oorspronkelijke eigenaren.³⁰ Onlangs zijn

²³ ARA, dossierarchief NBI, nr. 427: Richtlijnen voor het algemeen beleid van de SNK, Artikel 19 en Instructie Beheer over Nederlandsch Kunstbezit van NBI, Artikel 7; Archief SNK, nrs. 2-6: vergadering van 8 maart 1947.

²⁴ Archief SNK, nrs. 2-6: notulen van 18 juni 1948.

²⁵ Archief SNK, nrs. 2-6: notulen van 10 september 1948.

²⁶ Financiën, dossierarchief Directie Bewindvoering, nr. 278: rapport J. Jolles, 4 augustus 1950 p.4.

²⁷ Archief van het Ministerie van Justitie, Geheim Chronologisch Kabinetsarchief, nr. 6835B: gerechtelijk vooronderzoek van 18 januari 1951 van de Officier van Justitie Corruptiezaken.

²⁸ Hazemeyer/1990, p. 30; F.J. Duparc, *Een eeuw strijd voor Nederlands cultureel erfgoed*, 's-Gravenhage 1975, p. 252.

²⁹ Financiën, dossierarchief Directie Bewindvoering, nr. 278: commentaar op het rapport van de Centrale Accountantsdienst van 1 maart 1950.

³⁰ Een overzicht van de schilderijen van oude meesters die dit betreft werden gepubliceerd in de catalogus *Old Master Paintings. An Illustrated Summary Catalogue*, Zwolle/Den Haag 1992, p. 409.

wederom op grond van nieuw onderzoek twee schilderijen teruggegeven aan de (erfgenamen van) oorspronkelijke eigenaren.

RESULTATEN VAN HET VERKENNEND ONDERZOEK

Het verkennend onderzoek naar 113 nummers uit de NK-collectie geeft een duidelijk inzicht in de problematiek van het herkomstonderzoek naar dit residu van de na de Tweede Wereldoorlog onder verantwoordelijkheid van de Stichting Nederlands Kunstbezit gerecupereerde kunstwerken. Dit inzicht leidt tot enige conclusies, die de basis vormen voor de aanbevelingen die worden gedaan ter beantwoording van de door de Staatssecretaris voorgelegde vragen, maar tevens tot conclusies die het inzicht in de problematiek betreffende herkomst en eigendomsrechten van de NK-stukken verdiepen. In een aantal paragrafen worden de conclusies uit het verkennend onderzoek hier samengevat.

Inventarisgegevens ICN

Bij het in één geautomatiseerd bestand samenbrengen van alle herkomstinformatie die berust in de diverse inventarissystemen van het ICN bleek duidelijk dat de daaruit af te leiden informatie over het eigendom van de individuele objecten in de periode 1940-1945 bijzonder incompleet en onoverzichtelijk is en derhalve als basis voor verder onderzoek onbruikbaar. Bij de overdracht van deze verzameling door de Minister van Financiën aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in 1952 is verzuimd de in de archieven van de voormalige Stichting Nederlands Kunstbezit berustende informatie dienaangaande over te nemen in de inventaris van de toenmalige Dienst voor 's Rijks Verspreide Kunstvoorwerpen, die met het beheer werd belast en een voorloper is van het huidige ICN. Aangezien het archief van de SNK is blijven berusten bij het Ministerie van Financiën groeide daarna de afstand tussen collectie en archiefgegevens en is er geen enkele poging meer gedaan het verzuim uit 1952 goed te maken. Een kenmerkend voorbeeld is het enige deel van de wetenschappelijke catalogus van de nu door het ICN beheerde verzameling schilderijen, dat ooit verschenen is en waarin 67 van de 70 behandelde stillevens tot de NK-collectie behoren. In die catalogus is veel aandacht besteed aan het nagaan van de herkomsten van alle stukken, maar het archief van de SNK bleef daarbij als mogelijke bron geheel ongebruikt.³¹ Slechts bij de behandeling van claims op werken uit de collectie, die ook na de opheffing van de SNK nog werden ingediend, werd het archief van de SNK als bron voor herkomstonderzoek naar de betreffende individuele stukken geraadpleegd. Het nu uitgevoerde steekproefonderzoek was de eerste systematische actie om SNK-gegevens te koppelen aan de inventarisinformatie van het ICN.

Algemeen overzicht van de resultaten van het herkomstonderzoek

Het onderzoek omvatte 113 inventarisnummers. De inventaris van het ICN gaf van 37 nummers enige herkomstinformatie en van 76 nummers geen enkele informatie; in enkele van deze 76 gevallen gaven de inventarissen of catalogi van de musea waaraan de betreffende stukken zijn overgedragen wel herkomstinformatie. Van 30 van de 113 inventarisnummers kon bij het onderzoek een sluitende herkomst voor de jaren 1940-1945 worden vastgesteld, dat wil zeggen dat vanaf het begin van de oorlog tot de overgang van de betreffende objecten in Duitse handen de eigendoms geschiedenis kon worden gedocumenteerd.

Voor 38 andere inventarisnummers werden wel herkomstgegevens teruggevonden, maar leidde dat niet tot een sluitend overzicht van hun geschiedenis in de jaren 1940-1945, aangezien er lacunes overgebleven zijn, in de meeste gevallen ten aanzien van de eerste periode van de Tweede Wereldoorlog.

Voor 45 van de 113 stukken zijn geen relevante gegevens voor een reconstructie van de herkomst in de periode 1940-1945 gevonden. Dit betekent niet dat er in het archief van de SNK geen gegevens over deze stukken aanwezig kunnen zijn, doch slechts dat zij in het kader van het huidige onderzoek niet zijn gevonden. Het betreffende archief is, hoewel er een goede inventaris van bestaat³², ten gevolge van de nogal ingewikkelde opzet van de administratie van de SNK moeilijk te overzien, zodat de mogelijkheid bestaat dat er in andere dossiers nog informatie berust. De ervaring heeft echter geleerd, dat dergelijke op minder voor de hand liggende plaatsen in het archief berustende informatie doorgaans van zijdelings belang is, aangezien de stukken die direct leiden tot herkomstinformatie vrijwel steeds gevonden werden in de daartoe het meest voor de hand liggende dossiers.

³¹ O. ter Kuile, *Rijksdienst Beeldende Kunst. Catalogue of paintings by artists born before 1870, vol. VI. Seventeenth-century North Netherlandish Still Lifes*, The Hague / Amsterdam 1985, p. 19.

³² J. Hazemeyer, *Inventaris van de archivalia gevormd door de Stichting Nederlands Kunstbezit en haar taakvoorganger / -opvolgers (1930) 1945-1951 (1983)*, 's-Gravenhage 1990.

De conclusie 'sluitende herkomst' betekent niet dat er een oordeel wordt uitgesproken over de belangrijke vraag of de aanduidingen 'vrijwillige verkoop', 'onvrijwillige verkoop' en 'confiscatie', zoals die op de aangifteformulieren van de SNK zijn genoteerd, terecht zijn gehanteerd. De beantwoording van die vraag gaat buiten de opdracht van het huidige onderzoek en valt tevens buiten de competentie van de met het onderzoek belaste personen.

In de huidige rapportage is wel verwezen naar claims, die in een verder en recent verleden zijn ingediend, maar zonder verder commentaar. Bij het onderzoek kwamen echter ook nu en dan niet eerder gesignaleerde gevallen te voorschijn, waar de aan het archief van de SNK ontleende informatie van dusdanige aard is, dat het wenselijk leek de bestaande onduidelijkheden nadrukkelijk te signaleren.³³ Alleen gericht onderzoek kan in die gevallen wellicht antwoord geven op vragen als die over oorspronkelijk eigendom en vrijwilligheid van verkoop.

Zoals reeds bij de aanvang van het onderzoek werd verwacht zijn er grote verschillen in de onderzoeksresultaten tussen verschillende categorieën kunstwerken, in het bijzonder tussen schilderijen en tekeningen enerzijds en andere objecten anderzijds. Een aankondiging daarvan vormde reeds de inventarisgegevens van het ICN, aangezien die alleen ten aanzien van een deel van de tot de steekproef behorende schilderijen en tekeningen herkomstinformatie geven, terwijl bij alle andere kunstwerken daarin gegevens over vroegere eigenaren bleken te ontbreken. In verband met deze verschillen worden nu eerst de resultaten van de vier deelcollecties in afzonderlijke paragrafen gegeven voordat nog enkele punten van algemene aard worden besproken.

Schilderijen en tekeningen

De steekproef omvatte 48 inventarisnummers, namelijk 45 schilderijen en drie tekeningen. De inventaris van het ICN gaf van 37 nummers enige herkomstinformatie en van elf nummers geen enkele informatie; in enkele van deze elf gevallen gaven de inventarissen of catalogi van de musea waaraan de betreffende stukken zijn overgedragen wel herkomstinformatie.

Bij het onderzoek in het SNK-archief konden alle 48 nummers worden teruggevonden en bij het onderzoek in de fotodocumentatie van het RKD werden 47 van de 48 nummers teruggevonden. Bij het onderzoek naar opschriften en etiketten aan de achterkanten van de objecten werd diverse malen wel relevante herkomstinformatie aangetroffen, maar geen informatie die niet al door het archiefonderzoek was verkregen.

Slechts in één geval, de tekening NK2790D, is bij het onderzoek geen enkele informatie over de herkomst te voorschijn gekomen. In één ander geval, het schilderij NK2198, bleek de informatie uit de inventaris van het ICN nergens door de bronnen te worden bevestigd, ja zelfs eerder tegengesproken. Hier moest worden geconcludeerd dat er wellicht sprake is van een verwarring en dat er thans niets met zekerheid over de herkomst kan worden vastgesteld.

Voor de overige 46 inventarisnummers kon voor 22 stukken een sluitende herkomst voor de periode 1940-1945 worden vastgesteld, waarvan één met de toevoeging 'hoogstwaarschijnlijk', en voor 24 stukken een incomplete herkomst, waarvan één met de toevoeging 'bijna sluitend'.

Prenten en reproducties

De steekproef omvatte acht inventarisnummers. De inventaris van het ICN gaf van geen van deze nummers herkomstgegevens.

Bij het onderzoek in het SNK-archief kon van drie nummers geen enkel gegeven worden teruggevonden. Bij twee van deze drie nummers gaven opschriften op prent of lijst een naar herkomst verwijzende aanduiding. Eén van die twee levert vooralsnog geen bijdrage tot de opbouw van een overzicht van de herkomst. De ander is wel een nuttige bouwsteen, maar leidt niet tot een sluitend herkomstoverzicht.

Voor de vijf overige nummers konden aan het archief van de SNK herkomstgegevens worden ontleend, die in twee gevallen niet en in drie gevallen wel leiden tot een sluitende herkomst.

Het resultaat voor dit deelonderzoek kan worden samengevat in de volgende uitslag: drie nummers met sluitende herkomst, drie nummers met onvolledige herkomstgegevens en twee nummers zonder herkomstgegevens.

Hoewel prenten in veelvoud voorkomen en derhalve de identificatiemogelijkheden van individuele exemplaren beperkt zijn, steekt dit resultaat gunstig af tegen de resultaten van de groepen ceramiek

³³ Zie bij voorbeeld de schilderijen NK1646, NK2297, NK2398 en NK3292.

en overige toegepaste kunst. Dit is te wijten aan de omstandigheid dat de verhoudingsgewijs vrij kleine rubriek prenten en reproducties voor een deel bestaat uit van eigen inventarisnummers voorziene delen uit grotere reeksen, in het bijzonder de 203 prenten van Marius Bauer. Aangezien van deze serie de herkomst sluitend kan worden vastgesteld, wordt het resultaat van deze deelsteekproef daardoor positief beïnvloed. De drie tot het onderzoek behorende nummers met sluitende herkomstgegevens behoren alle tot deze serie werken van Bauer.

Ceramiek

De steekproef omvatte 29 inventarisnummers. De inventaris van het ICN gaf van geen van deze nummers herkomstgegevens. Voor één nummer, dat overgedragen is aan het Rijksmuseum te Amsterdam, bleek de inventariskaart van het Rijksmuseum wel herkomstgegevens te bevatten. Bij het onderzoek in het SNK-archief kon van acht nummers geen enkel gegeven worden teruggevonden. In één geval bleek het aan de ICN-inventaris ontleende SNK-nummer niet juist te zijn, daar de omschrijving geheel verschillend was. Aangenomen moet worden dat in dat geval bij de verwijzing in de ICN-inventaris een vergissing is gemaakt. Dat betekent dat in totaal voor negen nummers geen verbinding kon worden aangebracht tussen het object en de gegevens van de SNK. Bij tien nummers werd wel een vermelding in inventarisboeken of -kaarten van de SNK teruggevonden, maar leverden deze bronnen geen enkele informatie over de herkomst; bij drie van deze tien nummers is er wel een verwijzing naar niet gehonoreerde claims.

Slechts voor tien inventarisnummers konden herkomstgegevens worden achterhaald, waarvan voor negen uitsluitend dankzij het SNK-archief en voor één dankzij de inventariskaart van het Rijksmuseum. Voor drie van deze tien nummers is deze herkomst sluitend, voor de andere zeven blijven er lacunes in de herkomstgegevens over de periode 1940-1945.

Het resultaat voor dit deelonderzoek kan worden samengevat in de volgende uitslag: drie nummers met sluitende herkomst, zeven nummers met onvolledige herkomstgegevens en negentien nummers zonder herkomstgegevens.

Het merendeel van de onderzochte ceramiekobjecten heeft slechts beperkte of vrijwel geen individuele karakteristieken, die herkenning aan de hand van beschrijvingen mogelijk maken, zodat er bij gebrek aan archiefgegevens weinig of geen kans bestaat ooit verdere herkomstgegevens te achterhalen.

Overige toegepaste kunst

De steekproef omvatte 28 inventarisnummers, waaronder meubelen en voorwerpen van textiel, glas, diverse metalen en ivoor. De inventaris van het ICN gaf van geen van deze nummers herkomstgegevens.

Bij het onderzoek in het SNK-archief kon van tien nummers geen enkel gegeven worden teruggevonden. Bij twaalf nummers werd wel een vermelding in inventarisboeken of -kaarten van de SNK teruggevonden, maar leverden deze bronnen geen enkele informatie over de herkomst.

Slechts voor zes inventarisnummers konden herkomstgegevens worden achterhaald. Voor twee van deze tien nummers is deze herkomst sluitend, voor de andere vier blijven er lacunes in de herkomstgegevens over de periode 1940-1945.

Het resultaat voor dit deelonderzoek kan worden samengevat in de volgende uitslag: twee nummers met sluitende herkomst, vier nummers met onvolledige herkomstgegevens en 22 nummers zonder herkomstgegevens.

Het merendeel van de onderzochte objecten van toegepaste kunst heeft slechts beperkte of vrijwel geen individuele karakteristieken, die herkenning aan de hand van beschrijvingen mogelijk maken, zodat er bij gebrek aan archiefgegevens weinig of geen kans bestaat ooit verdere herkomstgegevens te achterhalen.

De werkwijze van de Stichting Nederlands Kunstbezit

Een beoordeling van de werkwijze van de Stichting Nederlands Kunstbezit behoort niet tot de doelstellingen van het opgedragen onderzoek. Een onderzoek naar een willekeurige groep voorwerpen uit de totale collectie is bovendien niet de beste vorm om de activiteiten van deze organisatie te evalueren. Niettemin geven de resultaten van de in het huidige kader verrichte nasporingen enige indicaties, die mede van belang zijn voor eventueel verder onderzoek in algemene zin en naar individuele objecten. Het hierna volgende dient echter niet te worden beschouwd als een definitieve conclusie, maar uitsluitend als kanttekeningen die zijn gebaseerd op de bij het huidige onderzoek opgedane ervaringen. Deze kanttekeningen dienen te worden gelezen in samenhang met de hiervoor opgenomen korte algemene geschiedenis van de SNK.

Zoals daar al is aangegeven kwamen de werkzaamheden van de stichting al snel na de oprichting in juni 1945 op gang. Bij de transporten uit 1945 en 1946 bevonden zich vele belangrijke kunstwerken, waaronder veel objecten waarvan de identiteit van de oorspronkelijke eigenaars vrij gemakkelijk kon worden vastgesteld.

De in 1946 samengestelde gestencilde catalogus van onder andere 447 schilderijen³⁴ maakt duidelijk dat in deze periode op bekwaame wijze veel informatie over de binnengekomen objecten is vergaard. Dit gebeurde niet alleen op basis van de aangifteformulieren, maar ook met behulp van andere bronnen zoals literatuur en de documentatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie.

Wanneer men de zojuist vermelde catalogus en de beknopte gedrukte catalogi van de respectievelijk in maart en juni 1946 in het Mauritshuis in Den Haag en in het Centraal Museum in Utrecht geopende tentoonstellingen van teruggevoerde kunstwerken beziet³⁵, wordt duidelijk dat in de daarop volgende periode vele van deze werken naar hun rechtmatige eigenaars zijn teruggekeerd.³⁶

Ook na deze eerste actieve periode bleef een groot aantal kunstwerken in de depots over, voortdurend aangevuld met de inhoud van nieuwe transporten. De indruk bestaat dat bij de in Duitsland uitgevoerde verdeling van objecten over de vertegenwoordigers van de verschillende landen niet steeds de grootste zorgvuldigheid werd betracht. De werkzaamheden van de SNK werden in de volgende periode, behalve door de omvang van de stroom teruggevoerde kunstwerken, waarover in veel gevallen maar weinig vaststaande gegevens bekend waren, negatief beïnvloed door de gebleken onduidelijkheden en onvolledigheden in de enorme massa aangifteformulieren en door twee interne factoren. De eerste was de onvoldoende administratieve organisatie, de tweede het sterke verloop onder medewerkers. De situatie bereikte een dieptepunt in juni 1948, toen de directeur dr. A.B. de Vries werd gearresteerd.

Nadat in oktober 1948 mr. J. Jolles tot directeur was benoemd, werd de administratie van de SNK gereorganiseerd. Bovendien werden pogingen aangewend om onduidelijkheden en onvolledigheden in eerder gedane aangiften te controleren en aan te vullen door het aanschrijven van de betrokkenen. Voor zover kan worden overzien aan de hand van de resultaten van het verkennend onderzoek waren deze acties vooral gericht op die stukken die door derden werden geclaimd en waarover de bestaande gegevens onvoldoende duidelijkheid gaven. Er kwam echter ook een voorbeeld te voorschijn, waarbij, ondanks het ontbreken van claims, aanvullend onderzoek werd ingesteld. Blijkbaar wilde men de oorspronkelijke aangifte, waarin vrijwillige verkoop was opgegeven, niet zonder aanvullende informatie afhandelen.³⁷ Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat men in deze fase ook vakliteratuur en andere documentatiebronnen heeft gebruikt om ontbrekende gegevens te achterhalen, zoals dat duidelijk wel in de jaren 1945 en 1946 was gebeurd.

Voor zover thans kan worden overzien, zou dergelijk onderzoek weinig informatie hebben opgeleverd voor beantwoording van de primaire vragen, waarnaar de SNK onderzoek verrichtte. Dat waren immers de vraag naar de overgang van de kunstvoorwerpen uit Nederlandse in Duitse handen en die naar de gegrondheid van de ingediende claims. Wel had het achterwege blijven van dergelijk onderzoek gevolgen voor de thans gesignaleerde onvolledigheid van de herkomstgegevens van tal van gerecupereerde kunstwerken, een probleem waaraan hierna een afzonderlijke paragraaf wordt gewijd.

³⁴ *Stichting Nederlandsch Kunstbezit. Catalogus van de Schilderijen benevens een overzicht van de Beeldhouwkunst en de Kunstnijverheid*, [z.p., 1946]. De beschrijving van de beeldhouwkunst en de kunstnijverheid in deze catalogus is summierder, evenals die van de zestig als supplement opgenomen schilderijen.

³⁵ Cat.tent. *Herwonnen Kunstbezit*, Mauritshuis, Den Haag, maart-mei 1946 (257 nummers, namelijk 109 schilderijen, vijftien tekeningen, zeven sculpturen en 126 voorwerpen van kunstnijverheid); cat. tent. *Herwonnen Kunstbezit*, Centraal Museum, Utrecht, juni-september 1946 (172 nummers, namelijk 101 schilderijen, vijftien tekeningen, drie sculpturen en 53 voorwerpen van kunstnijverheid). Deze twee tentoonstellingen omvatten voornamelijk verschillende objecten met een kleine overlap van in beide musea geëxposeerde stukken.

³⁶ Het is gewenst dat de teruggaves uit deze en latere perioden nauwkeurig in kaart worden gebracht.

³⁷ Dit betreft het schilderij NK2297, waarvan de geschiedenis ook nu nog ernstige vragen oproept.

De voorgeschiedenis van aan de Duitsers verkochte kunstwerken

Het fundament van de documentatiewerkzaamheden van de SNK was de verplichte aangifte van verliezen en van verkoop van goederen aan Duitse kopers. In veel gevallen bevatten die aangiften uitsluitend de namen van verkoper en koper en nauwelijks gegevens over de wijze waarop de verkoper het object zelf had verworven. Het onderzoek maakt duidelijk dat zeer veel van de onderzochte kunstwerken door Duitse kopers werden verworven uit de kunsthandel en op veilingen en dat daar veelal het spoor naar de voorafgaande geschiedenis ophoudt. De vraag of het object wellicht eerder ooit door confiscatie of gedwongen verkoop van eigenaar was gewisseld, blijft daardoor geheel onbeantwoord. Daarom is in de rapportage bij zulke gevallen steeds aangegeven dat de herkomstgeschiedenis onvolledig is.

Het is duidelijk dat de oorlogsjaren door de Duitse belangstelling voor de verwerving van kunstwerken een sterke impuls aan de kunsthandel hebben gegeven. Vele bestaande kunsthandels bereikten een grote omzetstijging en tal van nieuwe kunsthandels werden opgericht. In zijn uitvoerige studie over de Nederlandse kunsthandel gedurende de Tweede Wereldoorlog heeft Adriaan Venema, ondanks een hoeveelheid vergissingen en overhaaste conclusies die zijn boek kenmerken, een realistisch beeld gegeven van de situatie.³⁸ Duidelijk is dat er naast bonafide kunsthandels, die al dan niet uit volle overtuiging stukken uit hun voorraden aan Duitse klanten verkochten, ook handelaren waren, die mede door Duitsers in beslag genomen kunstwerken verhandelden. Aan de gegevens in het archief van de SNK kan men echter meestal niet aflezen hoe de diverse handelaren aan hun stukken kwamen. Kunsthandelaar P. de Boer, die vele stukken aan Duitse klanten verkocht, volgens zijn eigen aangifte deels vrijwillig en deels onder dwang, verklaarde in een schrijven aan de SNK nadrukkelijk dat hij zich altijd verre had gehouden van het verhandelen van besmette kunstwerken: "Er is trouwens vanzelfsprekend nooit sprake geweest, dat wij op eenige wijze gebruik gemaakt hebben van dwang van vijandige zijde uitgeoefend. Van schilderijen, die onder dwang verkocht zijn hebben wij ons steeds principieel gedistancieerd."³⁹ Er zijn bij het onderzoek inderdaad geen aanwijzingen gevonden dat hij zich niet aan deze regel zou hebben gehouden, maar voor tal van andere handelaren bestaat er wat dat betreft minder zekerheid.

Een zelfde onzekerheid geldt voor kunstwerken die gedurende de oorlogsjaren op veilingen te voorschijn kwamen. In vele gevallen zal het reguliere verkopen betreffen, waarbij de sterk gestegen prijzen voor kunstvoorwerpen zeker stimulerend zullen hebben gewerkt. Het is echter evenzeer mogelijk dat zulke kunstwerken afkomstig waren van diefstal en confiscatie. Ook hier geldt dat er ongetwijfeld verschillen in moraal hebben bestaan. Het Haagse veilinghuis Van Marle & Bignell heeft wat dat betreft een treurige reputatie, aangezien bewezen kan worden dat daar rechtstreeks objecten werden ingebracht door Duitse autoriteiten die belast waren met het beheer van inbeslaggenomen Joodse bezittingen. Bij diverse andere veilinghuizen lijkt het minder waarschijnlijk dat zij op een dergelijke wijze opereerden. Maar indien gestolen of geconfisceerde goederen via één of meer tussenpersonen of stromannen bij hen terecht kwamen, was een besmet kunstwerk niet meer als zodanig herkenbaar.

Indien er geen duidelijke aangiften van dergelijke diefstallen en confiscaties door slachtoffers c.q. nabestaanden van slachtoffers bij de SNK waren ingediend, leidde geen enkel spoor naar die eerdere geschiedenis van het betreffende kunstwerk. Het gevolg van het feit dat het archief van de SNK in het algemeen weinig informatie bevat over de voorgeschiedenis van de door handelaren en veilinghuizen aan Duitsers verkochte werken, is dat het thans voor vele NK-nummers bijzonder moeilijk is vaststellen of alle bezitsovergangen gedurende de Tweede Wereldoorlog wel een regulier karakter hebben gehad.

Bij het nu uitgevoerde onderzoek is dankzij aanvullende informatie uit andere bronnen voor een aantal werken vastgesteld, dat ze al bij het begin van de oorlog in bezit waren van degenen die ze later aan Duitse klanten hebben verkocht en daarvan aangifte hebben gedaan. In sommige andere gevallen werd een eigendoms geschiedenis vastgesteld, die evenmin ruimte laat voor onduidelijkheden. Niettemin blijft voor een flink aantal werken onzekerheid bestaan over hun geschiedenis voorafgaand aan de eerste eigendomsvermelding in de loop van de oorlogsjaren. De mogelijkheid bestaat dat zich onder deze stukken werken bevinden, die in een eerder stadium door roof of dwang van eigenaar zijn gewisseld.

³⁸ A. Venema, *Kunsthandel in Nederland 1940-1945*, Amsterdam 1986.

³⁹ Brief Kunsthandel P. de Boer d.d. 23-5-1950, Archief SNK nr. 178.

Vrijwillige en onvrijwillige verkoop

Hiervoor werd er al op gewezen dat beoordeling of verkopen vrijwillig of onvrijwillig zijn geschied, niet tot de taak en competentie van het huidige onderzoek en de daarbij betrokken onderzoekers moet worden gerekend. Wel kan echter worden geconstateerd dat bij de in de onderzoek betrokken kunstwerken de vraag over vrijwillige c.q. onvrijwillige verkoop nauwelijks een strijdpunt lijkt te zijn geweest in contacten tussen voormalige eigenaars en de SNK. In sommige gevallen verklaarden aangevers, die melding maakten van onvrijwillige verkoop, tegelijkertijd of op een later ogenblik geen claim te willen indienen; dit komt met name voor bij een aantal handelaren. Bij afgewezen claims heeft de argumentatie voor de afwijzing steeds betrekking op andere factoren dan de vraag vrijwillige of onvrijwillige verkoop. Belangrijke argumenten zijn daarbij onvoldoende mogelijkheden om het geclaimde object te identificeren als voormalig eigendom van de indiener van de claim, onmogelijkheid dat het geclaimde object identiek kan zijn aan het object dat de indiener van de claim is kwijtgeraakt of het feit dat op eenzelfde object diverse niet voldoende te onderbouwen claims waren neergelegd.

Voorbeelden waarbij de SNK de door een vroegere eigenaar aangegeven onvrijwilligheid van een verkoop bestreed, zijn in dit verkennend onderzoek niet te voorschijn gekomen. Dit alles is uiteraard alleen gebaseerd op de gevallen, waarin er rechthebbenden waren, die tevens in de gelegenheid waren claims in te dienen.

Daarentegen moet worden geconstateerd dat de regels waaraan de SNK gebonden was en die terugbetaling van kooppenningen en bepaalde extra-kosten met zich meebrachten, wel aanleiding hebben gegeven tot problemen en er blijkbaar meermalen toe hebben geleid dat vroegere eigenaars van het hen toegekende recht van terugverkrijging geen gebruik hebben gemaakt. Gesprekken met betrokkenen maken duidelijk dat deze financiële regels, die specifieke uitzonderingen daargelaten strikt werden nageleefd, ook van invloed zijn geweest op een deel van de door vroegere eigenaars genomen besluiten om geen claim in te dienen en het is zelfs niet onmogelijk dat ze personen, die door onvrijwillige verkoop kunstwerken waren kwijtgeraakt, weerhouden hebben van het doen van aangifte. Het is duidelijk dat de financiële consequenties van teruggave van eerder onvrijwillig verkochte kunstvoorwerpen voor diverse vroegere eigenaars een ernstig probleem hebben gevormd.

CONCLUSIES

In antwoord op de in de opdracht voor het vooronderzoek gestelde vragen kan het volgende worden geconcludeerd:

1. De huidige bij het ICN berustende collectiedocumentatie geeft slechts voor een minderheid van de NK-collectie informatie over de herkomst. Waar dergelijke informatie gegeven wordt is deze van onvoldoende kwaliteit om er conclusies over de geschiedenis van de betreffende objecten gedurende de oorlogsjaren uit te trekken.
2. Door onderzoek in het archief van de SNK en andere bronnen kan voor een deel van de NK-collectie meer informatie worden verworven over de herkomstgeschiedenis van de individuele objecten. Die mogelijkheden zijn vooral aanwezig bij objecten met een individuele herkenbaarheid, in het bijzonder de schilderijen en tekeningen. Een belangrijk deel van de verzamelingen kunstnijverheid en prenten bestaat uit stukken, die doordat zij in veelvoud zijn gemaakt, niet individueel herkenbaar zijn.
3. Verder onderzoek is dringend noodzakelijk teneinde de bestaande onduidelijkheden zoveel als mogelijk is weg te nemen. Dit verdere onderzoek kan bestaan uit systematisch onderzoek in het archief van de SNK naar alle objecten uit de NK-collectie en uit voortgezet onderzoek in andere bronnen voor een deel van de objecten, waaronder alle schilderijen en tekeningen. Zonder verder onderzoek blijft de NK-collectie omgeven door een waas van geheimzinnigheid ten aanzien van de herkomst van de individuele objecten en kan bovendien geen optimale behandeling van individuele vragen van potentiële vroegere eigenaars of hun nabestaanden worden gegarandeerd. Tevens is zulk onderzoek de enige mogelijkheid om in voorkomende gevallen eventuele rechthebbenden actief op te sporen.

Ter toelichting op het derde antwoord kan een vierde conclusie worden toegevoegd. Het proefonderzoek maakt duidelijk dat de objecten uit de NK-collectie na systematisch onderzoek, zoals tijdens het proefonderzoek gedaan, in vier categorieën moeten kunnen worden ingedeeld:

1. Objecten, waarvan de herkomst geheel vast staat, zodat op grond daarvan kan worden vastgesteld of zij rechtmatig bezit van de staat zijn geworden.
2. Objecten, waarvoor de beschikbare bronnen geen enkel aanknopingspunt omtrent hun herkomst bieden en waar het gebrek aan individuele kenmerken geen hoop geeft ooit iets daaromtrent te achterhalen.
3. Objecten, waarvoor de beschikbare bronnen geen of een incomplete herkomst bieden, maar die zoveel individuele kenmerken vertonen, dat zij bij het te voorschijn komen van nieuwe informatie kunnen worden geïdentificeerd.
4. Objecten, waarvoor de beschikbare bronnen onvolledig zijn, maar waarbij de gevonden informatie aanleiding geeft de mogelijkheid van onvrijwillige bezitsovergang gedurende de oorlogsjaren te overwegen.

AANBEVELINGEN

Op grond van het verrichte onderzoek en de hiervoor besproken resultaten daarvan komt de commissie tot de volgende aanbevelingen:

1. Aangezien de inventaris van het ICN geen bruikbaar beeld geeft van hetgeen kan worden achterhaald over de herkomst van de tot de NK-collectie behorende kunstwerken, is het zeer wenselijk de in de jaren 1945-1952 verzamelde informatie dienaangaande, die zich bevindt in het archief van de Stichting Nederlands Kunstbezit in het Ministerie van Financiën, systematisch voor alle thans nog onder beheer van het Rijk vallende NK-nummers te verzamelen en in de inventaris van het ICN in te voeren.
2. Voor alle schilderijen en tekeningen en voor die objecten, waarvoor de aan het archief van de SNK ontleende informatie daartoe aanleiding vormt, dient het onderzoek te worden uitgebreid tot aanvulling van de gevonden gegevens aan de hand van andere blijkens het verkennend onderzoek relevante informatiebronnen, met name de documentatiebestanden van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, met inbegrip van veilingcatalogi en andere gedrukte bronnen. Waar daartoe indicaties aanwezig zijn dienen ook elders berustende bronnen te worden geraadpleegd, zoals bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie en bij diverse overheidsarchieven berustende bestanden en de nog aanwezige archieven van kunsthandelaren en veilinghuizen.
3. Het is wenselijk dat een overzicht wordt gemaakt van de door de SNK en haar rechtsopvolgers bewerkstelligde teruggaven van kunstwerken.
4. Het is wenselijk dat in samenhang met het door de diverse commissies uitgevoerde onderzoek met betrekking tot het rechtsherstel en aanverwante onderwerpen, ook aandacht wordt besteed aan de juridische kaders en de werkwijze van de Stichting Nederlands Kunstbezit. Daarbij dienen de handelingen van de SNK te worden geplaatst tegen de achtergrond van de bredere regelgeving inzake rechtsherstel. Aandacht moet hierbij onder andere worden besteed aan de formulering en toepassing van de begrippen vrijwillige verkoop, gedwongen verkoop, confiscatie en roof, en tevens aan de wijze waarop teruggave van kunstvoorwerpen werd gerealiseerd. Het is uitermate gewenst dat daarbij ook antwoord wordt gegeven op de vraag welke mogelijkheden voor terugverkrijging bestonden voor kunstwerken die gedurende de oorlog onder dwang van eigenaar waren verwisseld, maar niet naar Duitsland waren afgevoerd.
5. Het is noodzakelijk dat in al die gevallen waarin uit de hiervoor aanbevolen onderzoeken aanwijzingen voortkomen, die het vermoeden wekken dat er niet eerder gesignaleerde rechten van derden op kunstwerken uit de NK-collectie rusten of die aanvullende informatie bieden die bij een vroegere afwijzing van claims niet bekend was, een actief onderzoek wordt bevolen. Tot dergelijk actief onderzoek behoort ook het opsporen van mogelijke rechthebbenden. Dergelijk onderzoek dient uitgevoerd te worden zodra de aanwijzingen daartoe zijn geconstateerd en niet te wachten op de afronding van de onder de voorgaande punten geadviseerde onderzoeken.

UITVOERING VAN VERVOLGONDERZOEK

Het verdient aanbeveling gelden beschikbaar te stellen om de onder 1, 2 en 3 genoemde onderzoekswerkzaamheden op te dragen aan een in te stellen projectgroep van onderzoekers. Volgens schattingen van de commissie zal een projectgroep van vier tot vijf onderzoekers voor het totale onderzoek een periode van drie jaar nodig hebben. Deze tijdsplanning is gebaseerd op inhoudelijke en logistieke gronden. Deze houden mede verband met de ondersteuning die vanuit instellingen kan worden geboden en met de noodzaak tot zo groot mogelijke uniformiteit in de onderzoeksmethoden. Zodra de hiervoor benodigde gelden in principe zijn gereserveerd, dient een besluit te worden genomen over de organisatorische inpassing van het project en over een plan van aanpak. Het is wenselijk de werkzaamheden te laten uitvoeren onder toezicht van een begeleidingscommissie, die tevens tot taak zal hebben beleidsmatige adviezen te geven op basis van de onderzoeksresultaten.

Vervolgonderzoek als bedoeld in aanbeveling 5 behoort niet tot de taken van de in te stellen projectgroep en begeleidingscommissie. In verband met de directe samenhang met de behandeling van claims dient deze taak te worden neergelegd bij de Inspectie Cultuurbezit. Rekening moet worden gehouden dat deze werkzaamheden en de verwerking van reacties op de verdere onderzoeksactiviteiten een structurele capaciteitsuitbreiding bij de ICB noodzakelijk zullen maken. De beste organisatorische en inhoudelijke vormgeving van het in aanbeveling 4 geadviseerde onderzoek dient nader te worden bezien in samenhang met de taken van de diverse op dit terrein werkzame commissies.

TOELICHTING OP DE OBJECT-RAPPORTAGES

Hierachter volgen de resultaten van het onderzoek naar de herkomsten van de objecten in de NK-collectie.

Opzet

Achtereenvolgens is steeds aangegeven hoe de huidige inventarisgegevens luiden van het object in de administratie van het Instituut Collectie Nederland (ICN), dat de NK-collectie beheert.

Vervolgens wordt de geschiedenis van het object in de periode 1940-1945 gereconstrueerd. Elk gegeven wordt hier voorafgegaan door een liggend streepje (-). De bron voor elk gegeven is daaronder genoteerd, voorafgegaan door een sterretje (*).

Deze reconstructie wordt gevolgd door eventuele nadere opmerkingen en wordt afgesloten met de conclusie.

Termen en verwijzingen

Aangifteformulier =	bij Verordening 133 (24-7-1945) van het Militair Gezag was eenieder verplicht aangifte te doen die "kunstschaten of antiquiteiten, dan wel een bibliotheek" op welke wijze dan ook had afgestaan aan de vijand of hierover informatie kon verschaffen. Voor deze aangifte waren speciale formulieren ontworpen, die bij de opsporing werden gebruikt
Archief SNK =	het archief van de SNK (zie hieronder), dat berust bij het Ministerie van Financiën. Wanneer achter deze vermelding een nummer staat, is dit de betreffende rubriek in de archief-inventaris
Cat. 1992 =	<i>Old Master Paintings. An Illustrated Summary Catalogue</i> , Zwolle/Den Haag 1992. Hierin staan alle schilderijen uit de NK-collectie door schilders geboren voor 1870 beschreven en afgebeeld
Cat. Ter Kuile =	Onno ter Kuile, <i>Seventeenth-century North Netherlandish Still Lifes</i> , Amsterdam/The Hague 1985. Hierin staat een groot deel van de stillevenen uit de NK-collectie beschreven en afgebeeld. Het catalogusdeel wordt voorafgegaan door een inleiding waarin ook recuperatie ter sprake komt
ICB =	Inspectie Cultuurbezit van het Ministerie van O.C.en W., belast met de recuperatietaak
ICN =	Instituut Collectie Nederland van het Ministerie van O.C.en W., belast met het beheer van de NK-collectie
RKD =	Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie
SNK =	Stichting Nederlands(ch) Kunstbezit, opgericht in 1945 voor opsporing, terugvoering en voorlopig beheer van vermist kunstbezit
Witte kaart =	Inventariskaart van de SNK, berustend in het Archief SNK

SCHILDERIJEN EN TEKENINGEN

NK1339

David Jozef Bles, Familiegeluk
Aquarel, 15,3 x 21,6 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden: Fr. Muller, Amsterdam; G. Paffrath, Düsseldorf

Reconstructie herkomst:

- Veilinghuis Frederik Muller; daar gekocht door kunsthandel W. Neseke, Huizen
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 18273, d.d. 30-1-1947: vrijwillige verkoop
- * Archief SNK nr. 716, dossier F.Muller

- Kunsthandel G. Paffrath, Düsseldorf
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 18273, d.d. 30-1-1947

Conclusie:

Er zijn geen gegevens bekend over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien alle informatie over de geschiedenis van het schilderij ontbreekt voordat het op een onbekend ogenblik door de firma Frederik Muller, hetzij in veiling hetzij ondershands, werd verkocht aan de handelaar, die het op zijn beurt naar Duitsland verkocht.

NK1377

C. Rademaker (thans op naam van Arnoud van Halen), De grafombe van Johan Maurits van Nassau
Gewassen pentekening, 15,8 x 20,3 cm.
(overgedragen aan Rijksprentenkabinet, Amsterdam)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Meyer Elte, Den Haag
- * Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 19068, d.d. 14-5-1947: vrijwillige verkoop
- Heimatmuseum, Krefeld
- * Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 19068, d.d. 14-5-1947

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn onvolledig, aangezien geen informatie bekend is over het eigendom van de tekening, voordat deze bij de kunsthandel Meyer Elte was.

NK1447

Claes Pietersz. Berchem, Landschap met herders en vee
Doek, 63 x 82 cm.
(cat. 1992, nr. 146)

Inventarisgegevens ICN vermelden: H.L. Larsen, Wassenaar; Veiling Van Marle & Bignell 23-1-'43; Bloch; Museum Linz

Reconstructie herkomst:

- Collectie Erven H.L. Larsen, Wassenaar
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12938, d.d. 22-7-1946: vrijwillige verkoop
- * Archief SNK nr. 789, Inventarisboek SNK

- Veiling Van Marle & Bignell 25-1-1943, nr. 5 met afbeelding met bijgeschreven de naam Bloch
- * Geannoteerd exemplaar veilingcatalogus in RKD

- Gekocht door Dr. V. Bloch
- * Archief SNK nr. 717, dossier Sonderfragen Referat
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12938, d.d. 22-7-1946

- Gekocht door Dr. E. Göpel voor museum te Linz
- * Witte kaart, SNK nr.G 99

Opmerking:

In het Archief SNK nr. 156 berust correspondentie over teruggave van het teruggevonden deel van de collectie Larsen, waaronder dit schilderij. Voor de teruggave was in principe toestemming gegeven, maar in een brief, d.d. 23-07-1947 deelden de executeurs van de nalatenschap mee "na herhaalde overweging tot de slotsom [te zijn] gekomen, dat zij beter doen te berusten in de plaats gehad hebbende vervreemding en derhalve af te zien van rechtsherstel".

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend. De rechthebbenden zagen in 1947 af van rechtsherstel.

NK1618

Jan Siberechts, Twee herdersjongens met koeien en schapen bij een drinkplaats
Doek, 74,5 x 83,5 cm.
(cat. 1992, nr. 2412)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Vicomte du Bus de Gisignies, Brussel; Prins Kantakazene, Boekarest; Jaffé, Berlijn; M.J.Th. Schall, Berlijn; St. V. Auspitz, Wenen; K. Bachstitz, Den Haag; Verz. Ir. C.A.F. Thurkow, Den Haag; Museum Karlsruhe

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel K.W. Bachstitz, Den Haag
- * Fotodocumentatie RKD (foto uit archief Bachstitz)

- Collectie Ir. C.Th.F. Thurkow, Den Haag, gekocht 1941
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 3847, d.d. 12-12-1945: vrijwillige verkoop
- * Afdeling exerpenten RKD

- Museum Karlsruhe, 1942
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 3847, d.d. 12-12-1945
- * Witte kaart, SNK nr. 572

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn sluitend.

NK1646

Petrus Schotanus, Vanitasstilleven met hemelglobe en bijbel
Paneel, 83,5 x 59 cm.
(cat. 1992, nr. 2367)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Mej. Agema, Amsterdam; Hitler

Reconstructie herkomst:

- Veiling Frederik Muller, Amsterdam, 13-5-1924, nr. 564
- * Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandel B. Houthakker, Amsterdam, 1926
- * Fotodocumentatie RKD

- Collectie S. van Velden, Delft
- * Fotodocumentatie RKD

- Mevrouw Johanna Agema-Velthuysen, Amsterdam
- * Witte kaart, SNK nr. 694
- * Archief SNK nr. 243. In het archief SNK ontbreekt het dossier Agema sinds 16-10-1946, "meegenomen door Off. Wijsenbeek naar Wenen".
- * Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandelaar Herbst, Wenen
- * Archief SNK nr. 243

- Dr. E. Göpel
- * Intern aangifteformulier J. Dik Jr., volgnr. 11197, d.d. 28-5-1946: vrijwillige verkoop
- * Aangifteformulier J. Dik Jr., volgnr. 11197, d.d. 28-5-1946: verkoop
- * Archief SNK nr. 243

De Witte kaart, SNK nr. 694 vermeldt : Via Dr. H. Posse gekocht voor A. Hitler

Opmerking:

Mevr. J. Agema-Velthuysen deed in de oorlogsjaren zaken samen met de handelaar J. Dik Jr., die in 1946 de aangifte deed.

(Zie ook: A. Venema, Kunsthandel in Nederland 1940-1945, Amsterdam 1986, p. 199-203).

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn onvolledig. Grote onduidelijkheid bestaat over de bezitsovergang vanuit de collectie Van Velden naar mevr. Agema, waarbij evenmin duidelijk is of deze bezitsovergang rechtstreeks of via één of meer andere personen is verlopen.

NK1661

Jacob Duck, Soldaten in een herberg
 Paneel, 48 x 64 cm.
 (cat.1992, nr. 659)

Inventarisgegevens ICN vermelden: August Coster, Brussel 1907; Haagse Kunsthandel, Den Haag; D. Hoogendijk; Hitler

Reconstructie herkomst:

- August Coster, Brussel 1907
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 2522, d.d. oktober 1945
- * Aangifte formulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 2522, d.d. oktober 1945
- * Witte kaart, SNK nr. 747

- Kunsthandel in Den Haag
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 2522, d.d. oktober 1945
- * Aangifte formulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 2522, d.d. oktober 1945
- * Witte kaart, SNK nr. 747

- Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., Amsterdam
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 2522, d.d. oktober 1945: vrijwillige verkoop
- * Aangifte formulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 2522, d.d. oktober 1945: verkoop
- * Witte kaart, SNK nr. 747
- * Archief SNK nr. 790, Inventarisboek SNK

- Gekocht door A. Hitler via Dr. H. Posse
- * Witte kaart, SNK nr. 747

Conclusie:

Er zijn geen gegevens bekend over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien niet duidelijk is wanneer Hoogendijk het stuk verwierf van de niet met name genoemde Haagse kunsthandel.

NK1692

Balthasar van der Ast, Stilleven met schelpen en krokus
Koper, 10,5 x 17,5 cm.
(cat. 1992, nr. 71)

Inventarisgegevens ICN vermelden: J. Dik, Amsterdam; Hitler

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J. Dik, Amsterdam, waarschijnlijk circa 1941 naar Duitsland verkocht
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12938, d.d. 22-7-1946: vrijwillige verkoop
- * Catalogus Ter Kuile 1985, p.66, nr. VI-2;

- Gekocht door Dr. E. Göpel voor A. Hitler
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12938, d.d. 22-7-1946: vrijwillige verkoop
- * Witte kaart, SNK nr. 828

Conclusie:

Er zijn geen gegevens bekend over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien niet duidelijk is wanneer en van wie de handelaar J. Dik het schilderij had verworven.

NK1762

Adrianus Eversen, Gezicht in een Nederlandse stad
Paneel, 30,5 x 39,5 cm.
(cat.1992, nr. 708)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Veiling Van Marle & Bignell van de collectie Dr. S. Baart de la Faille, Londen e.a., Den Haag 25/26-05-1943, nr. 56 met afb.
- * Veilingcatalogus Van Marle en Bignell (RKD). De catalogus geeft geen aanwijzingen of het schilderij afkomstig was uit de nalatenschap Baart de la Faille of van een andere inbrenger.
- * Aangifteformulier Van Marle & Bignell, volgnr. 3989, d.d. oktober 1945: gedwongen. Volgens deze aangifte is het schilderij in opdracht van Wirtschafspruefstelle geveild.

- Dr. Goepel
- * Intern aangifteformulier Van Marle & Bignell, volgnr. 3989, d.d. oktober 1945
- * Aangifteformulier Van Marle & Bignell, volgnr. 3989, d.d. oktober 1945

Opmerking:

Op de aangifte formulieren en het in het inventarisboek van de SNK wordt steeds verwezen naar Kunsthandel J. Stodel, Amsterdam. Bij navraag door de SNK d.d. 14-03-1951 of dit schilderij in zijn bezit was geweest, antwoordde J. Stodel d.d.28-03-1951 dat hem hierover niets bekend was.
* Archief SNK nr. 170, dossier Stodel

Conclusie:

Over de herkomst van het schilderij voor de veiling in mei 1943 is niets met zekerheid bekend, maar er zijn aanwijzingen dat het afkomstig kan zijn geweest van inbeslagname of gedwongen verkoop.

NK1813

Pieter van Slingelandt, Interieur met naaiende vrouw en een kind
Doek, 62 x 51 cm.
(Cat. 1992, nr. 2422)

Inventarisgegevens ICN vermelden: J. Dik, Huizen; Hitler

Reconstrctie herkomst:

- Veiling Van Marle & Bignell, Den Haag 28-6-1938, nr. 37 (collectie Mej. Van der Hoop e.a.)
* Fotodocumentatie RKD

- J. Dik Jr., Huizen

* Intern aangifteformulier J. Dik Jr., Huizen, volgnr. 11297, d.d. 18-5-1946: vrijwillige verkoop

* Aangifteformulier J. Dik Jr., Huizen, volgnr. 11297, d.d. 18-5-1946: verkoop

* Witte kaart, SNK nr. 1232

- Dr. H. Herbst, Dorotheum Wenen, februari 1944

* Intern aangifteformulier J. Dik Jr., Huizen, volgnr. 11297, d.d. 18-5-1946

* Aangifteformulier J. Dik Jr., Huizen, volgnr. 11297, d.d. 18-5-1946

* Archief SNK nr. 181, dossier Dik: lijst aankopen Herbst in Holland 1944 door bemiddeling van J. Dik Jr.

- A. Hitler via Gerstenberger bij veiling Dorotheum Wenen

* Witte kaart, SNK nr. 1232

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn niet sluitend, aangezien niet bekend is of de handelaar J. Dik Jr. het schilderij al had verworven op de veiling in 1938 of dat het na die veiling eerst nog in bezit geweest is van een of meer niet vermelde eigenaars.

NK1820

Jan van Goyen, Winterlandschap
Paneel, 24 x 42 cm.
(cat. 1992, nr. 825)

Inventarisgegevens ICN vermelden uitsluitend: Kunsthandel P. de Boer, Amsterdam; Museum Karlsruhe

Reconstructie herkomst:

- Veiling Londen (Christie's) 14-7-1939, nr. 108

* Veilingcatalogus (RKD)

- Op de veiling verworven door N.V. Kunsthandel P. de Boer, Amsterdam, en als nieuwe aanwinst toegevoegd aan een al in juni 1939 begonnen tentoonstelling van De Boer in Kunstzaal Kleykamp in Den Haag

* Fotodocumentatie RKD

- Paastentoonstelling N.V. Kunsthandel P. de Boer in Rotterdamsche Kunstkring te Rotterdam, 21 maart - 8 april 1940, nr. 32

* Catalogus tentoonstelling (RKD)

- Door Kunsthandel P. de Boer in 1942 verkocht aan Museum te Karlsruhe

* Aangifte door de kunsthandel 15-10-1945.

* Intern Aangifteformulier SNK nr. 2104, d.d. 8-11-1945: vrijwillige verkoop

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend.

NK1865

Anthony Oberman, Stilleven met bloemen in een vaas
Doek, 81 x 55 cm.
(cat. nr. 1992, nr. 1961)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Straethof, Amsterdam, 18-XI-'42; Goudstikker/Miedl nr. 6325; J. Schneller, Amsterdam.

Reconstructie herkomstgegevens:

- Stroethof Amsterdam, verkocht 18 november 1942
- * Inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl, nr. 6325 (RKD)
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6277, d.d. 12-2-1946: vrijwillige verkoop; als Straethof

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam, gekocht 18-11-1942
- * Inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl, nr. 6325 (RKD)
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6277, d.d. 12-2-1946

- J. Schneller, Amsterdam/München, gekocht 7-6-1943
- * Inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl, nr. 6325 (RKD)
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6277, d.d. 12-2-1946
- * Etiket achterzijde schilderij

Conclusie:

Er staan geen gegevens vast over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien de herkomstgegevens pas beginnen met de verkoop door Stroethof aan Miedl in november 1942.

NK1908

Onbekend (heette vroeger Carel Fabritius, ook Govert Flinck)
Portret van twee kinderen uit de familie De Potter
Doek, 98 x 119 cm.
(cat. 1992, nr. 3094)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Collectie Delmonte; Kunsthandel Goudstikker / A. Miedl (nr. 5310); Veiling Lempertz 24-2-1941; Traas of De Boer; Lubbert, Hamburg

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel D. Katz, Dieren, circa 1930
- * Fotodocumentatie RKD

- Op 7-8-1940 door A. Miedl gekocht van Kunsthandel Katz, Dieren; Kunsthandel Goudstikker-Miedl. nr. 5310
- * Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 8412, d.d. 21-12-1946

- Veiling Keulen (Lempertz), 24-2-1941, nr. 41, met afb.
- * Veilingcatalogus (RKD)

- Kunsthandel P. de Boer, Amsterdam
- * Fotodocumentatie RKD, waarin een afdruk van een in opdracht van De Boer gemaakt negatief
- * Archief Kunsthandel P. de Boer, Amsterdam

- Verkocht aan Lübbert, Hamburg, via een Nederlandse tussenpersoon
- * Witte kaart SNK reg. nr. 8412 en 14390

Opmerking:

De tot nu toe in de inventaris van het ICN en in de kunsthistorische literatuur steeds aangenomen herkomst van dit schilderij uit collectie Delmonte is onjuist en heeft betrekking op een ander exemplaar van dezelfde voorstelling met afwijkende details.

Conclusie:

De herkomstgeschiedenis van het schilderij is sluitend.

NK1915

Francesco del Cossa, De Engel van de Annunciatie
Tempera op doek, 202 x 120 cm.
(cat 1992, nr. 479)

Inventarisgegevens ICN vermelden: vermoedelijk vlg Oriola, Amsterdam, (FM) 1932 no.2 f.34000,- (afb.), dk 228 x 122 met gesneden lijst. Pendand in collectie Liechtenstein.

Reconstructie herkomst:

- Collectie Comte Oriola, geveild bij Frederik Muller, Amsterdam 13-04-1932, nr. 2
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 18693, d.d. 07-03-1947: vrijwillige verkoop
- * Witte kaart, SNK nr. 1501

- Collectie F. Koenigs, Haarlem
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 18693, d.d. 07-03-1947: vrijwillige verkoop
- * Witte kaart, SNK nr. 1501
- * Archief SNK nr. 790, Inventarisboek SNK

- H. Goering
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 18693, d.d. 07-03-1947
- * Witte kaart, SNK nr. 1501

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn sluitend.

NK1920

Friedrich Pacher, Heilige; keerzijde van een altaarluik met Maria Magdalena
Paneel, 223 x 79 cm.
(cat. 1992, nr. 2022)

Inventarisgegevens ICN vermelden: geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Goudstikker, Amsterdam, nr. 3023
- * Intern aangifteformulier SNK, volg. nr. 18697, d.d. 11-3-1947, vrijwillige verkoop
- * Balanslijst kunsthandel J. Goudstikker d.d. 31-12-1939

- H. Goering
- * Intern aangifteformulier SNK, volg. nr. 18697, d.d. 11-3-1947

Conclusie:

Het schilderij behoort tot de oude inventaris van Kunsthandel Goudstikker, waarvoor door de Erven Goudstikker in 1998 een claim is ingediend, die in eerste instantie door de Staatssecretaris van O., C. en W. is afgewezen.

NK2000

Jan van de Capelle, Schepen op de Merwede bij Dordrecht
Doek, 38 x 53 cm.
(cat.1992, nr. 402)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Jules Forges, Parijs; Viscount Jacques de la Forges, Parijs 1919; Dr. M.W.R. van Vollenhoven, Driebergen; Goudstikker/Miedl nr. 5209; W. Lupps, Düsseldorf

Reconstructie herkomst (vanaf 1932):

- Veiling Collectie Dr. M.W.R. van Vollenhoven, bij Frederik Muller, Amsterdam 15-04-1932 nr. 960 met afb.

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6287, d.d. 5-2-1946

* Witte kaart, SNK nr. 1830

* Fotodocumentatie RKD

* Kartotheek RKD inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. 5209

- Kunsthandel D. Katz, Dieren

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6287, d.d. 5-2-1946: vrijwillige verkoop

* Fotodocumentatie RKD

- Gekocht door Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam, nr. 5209, 06-08-1940

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6287, d.d. 5-2-1946

* Witte kaart, SNK nr. 1830

* Kartotheek RKD inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. 5209

- W. Lupps, Düsseldorf, 11-12-1940 via Shantung Handels A.G. Berlijn

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6287, d.d. 5-2-1946

* Witte kaart, SNK nr. 1830

* Kartotheek RKD inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn sluitend.

NK2105

Jan van Huchtenburgh, De Slag bij Salankemen in 1716
Doek, 65 x 79 cm.
(cat. 1992, nr. 1197)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Mak van Waay, Amsterdam; Bierick, Hamburg

Reconstructie herkomst:

- Veiling Frederik Muller, Amsterdam, collectie J.Hartog e.a. (Utrecht) 08-04-1930, nr. 166

* Veilingcatalogus Frederik Muller (RKD)

- Veiling Frederik Muller, Amsterdam, collectie P.A. Gildemeester e.a. (Amsterdam) 12/13-11-1930, nr. 361

* Veilingcatalogus Frederik Muller (RKD)

- Veiling Amsterdam (Maatschappij voor Kunst- en Antiekveilingen Mak van Waay), 13/19-06-1944, nr. 31

* Veilingcatalogus Mak van Waay (RKD)

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 13168, d.d. 30-11-1945: vrijwillige verkoop

* Witte kaart, SNK nr. 2198

- Firma Bierich & Co., Hamburg, 04-06-1944

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 13168, d.d. 30-11-1945

* Archief SNK nr. 243, opmerking: 'al geclaimd'

* Witte kaart, SNK nr. 2198

Conclusie:

Er is niet bekend wie de eigenaar was tussen de veiling in november 1930 en die in juni 1944.

NK2198

August Allebé, Meisje met eend
Karton op paneel, 36,5 x 30,5 cm.
(cat. 1992, nr. 34)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Kunsthandel Rembrandt, Amsterdam; G. Paffrath, Düsseldorf.

Reconstructie herkomst:

- mogelijk: Kunsthandel Rembrandt van Rijn [voorheen B. Houthakker], Amsterdam N.V.

* Inventariskaart ICN, maar niet bevestigd door gegevens in Archief SNK

- mogelijk: Kunsthandel Paffrath, Düsseldorf

* Inventariskaart ICN, maar niet bevestigd door gegevens in Archief SNK

Opmerking:

Archief SNK vermeldt geen eigenaar, maar bevat wel de mededeling dat het schilderij door diefstal via een Duitse SS dump in het bezit zou zijn gekomen van Schloss Dijck.

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19479, d.d. 18-7-1947: diefstal

* Witte kaart, SNK nr. 2641

Conclusie:

Over de herkomst van het schilderij is niets met zekerheid bekend, daar inventarisgegevens ICN niet worden bevestigd door Archief SNK en derhalve mogelijk berusten op een verwarring met een ander schilderij. Gezien de aantekeningen in het Archief SNK is het mogelijk dat het schilderij afkomstig is van diefstal of inbeslagname.

NK2265

Willem Antonie van Deventer, Vissersboten in de branding
Doek, 66 x 96 cm.
(cat. 1992, nr. 595)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20589, d.d. 12-10-1949

* Witte kaart, SNK nr. 2860

- Veiling Venduhuis der Notarissen, Den Haag 16/17/18-02-1943, nr. 65 met afbeelding

* Veilingcatalogus Venduhuis der Notarissen (RKD). In een geannoteerd exemplaar van de catalogus is de opbrengst (fl. 2.600,-) bijgeschreven. Er zijn in de catalogus geen namen van de inbrenger en van de koper vermeld. Ook de veilinghouder beschikt niet meer over informatie dienaangaande.

- Dr. Bünemann, München

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20589, d.d. 12-10-1949

* Witte kaart, SNK nr. 2860

Conclusie:

Er zijn geen gegevens bekend over het eigendom van dit schilderij voor de veiling in februari 1943.

NK2268

Guillaume Anne van der Bruggen, Herder in berglandschap
Paneel, 38,5 x 52 cm.
(cat. 1992, nr. 360)

Inventarisgegevens ICN vermelden: A.H.R. Tepe, Amsterdam

Reconstructie herkomst:

- A.H.R. Tepe, Amsterdam, die later verklaarde dat hij het schilderij waarschijnlijk in 1944 had gekocht op een veiling bij G.Th. Bom, Amsterdam, een herkomst die de veilinghouder niet kon bevestigen
- * Intern aangifteformulier A.H.R. Tepe, volgnr. 1677, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop
- * Aangifteformulier A.H.R. Tepe, volgnr. 1677, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop
- * Archief SNK nr. 172, dossier Tepe, brief A.H. R. Tepe d.d. 18-8-1950
- * Archief SNK nr. 172, dossier Tepe, brief Veilinghuis Bom d.d. 2-9-1950

- Galerie Zinckgraf, München, gekocht van A.H.R. Tepe 10-3-1944
- * Intern aangifteformulier A.H.R. Tepe, volgnr. 1677, d.d. 10-10-1945
- * SNK-archief nr. 172, dossier Tepe, brief Galerie Zinckgraf d.d. 8-2-1951

Opmerking:

Er is ook een claim van de kunsthandelaar de heer A. Takx, Arnhem, d.d. 21-4-1950. Deze is afgewezen 13-2-1951, aangezien diens schilderij door de kunstenaar G.A. van Bruggen, dat in het begin van de eeuw door zijn vader was aangekocht, pas tussen 20-9-1944 en juni 1945 was ontvreemd en het onderhavige schilderij toen al bij Galerie Zinckgraf was.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over het eigendom van het schilderij voordat het in het begin van het jaar 1944 in bezit kwam van A.H.R. Tepe.

NK2297

Pieter Brueghel II, Het kantoor van een belastinginnehmer
Paneel, 79 x 125 cm.
(cat. 1992, nr. 356)

Inventarisgegevens ICN vermelden: W. Mautner, Amsterdam; Ludwigshafen

Reconstructie herkomst:

- Collectie Dr. Wilhelm Mautner, Amsterdam
- * Archief SNK, Brief Dr. H.A. Wetzlar, Amsterdam, d.d. 25-2-1949

- Door bemiddeling van Dr. H.A. Wetzlar, Amsterdam, verkocht aan Walter Kadzik, Wenen, vóór mei 1943
- * Aangifteformulier SNK, ondertekend door Dr. H.A. Wetzlar, d.d. 15-10-1945: vrijwillige verkoop
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 2047: vrijwillige verkoop
- * Archief SNK, Brief Dr. H. Wetzlar, Amsterdam, d.d. 25-2-1949: "De intusschen overleden Heer W. Mautner [...] heeft gedurende den oorlog aan den Heer Walter Kadzik te Weenen het schilderij in kwestie, een relik van de "Tiende Penning" verkocht. De Heer Mautner, waarmede ik nauw bevriend was, kon als Jood niet als verkoper optreden, en heeft mij indertijd verzocht, de formaliteiten te vervullen. Het schilderij werd naar Weenen gezonden, en de Heer Mautner volledig betaald."
- * Archief SNK, Brief Oberbürgermeister der Stad Ludwigshafen a.Rh., d.d. 22-6-1951.

- Door Walter Kadzik, fabrikant te Ludwigshafen a.Rh. in mei 1943 verkocht aan de Stadt Ludwigshafen
- * Archief SNK, Brief Oberbürgermeister der Stad Ludwigshafen a.Rh., d.d. 22-6-1951.

Opmerking:

Blijkens informatie uit het Centraal Bureau voor Genealogie is Dr. W. Mautner gedurende de oorlog in een Duits kamp omgekomen.

Conclusie:

Er bestaat grote onduidelijkheid over de omstandigheden van de verkoop van het schilderij door de later omgekomen Joodse verzamelaar Dr. W. Mautner.

NK2342

Caspar Netscher, Portret van Pieter de Graeff

Paneel, 51 x 36 cm.

(cat. 1992, p. 413, nr. 91*; overgedragen aan Rijksmuseum, Amsterdam, 1960)

Inventarisgegevens ICN ontbreken

Reconstructie herkomst:

- Veiling A. Preyer, Amsterdam (Fr.Muller), 8-11-1927, nr. 22

* Veilingcatalogus (RKD)

- Gebr. Teixeira de Mattos, Heerengracht 446, Amsterdam, verworven voor 1935

* Archief SNK, Aangifteformulier Gebr. Teixeira de Mattos d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 1321A.

* Fotodocumentatie RKD

- Door vrijwillige verkoop in bezit gekomen van Dr. Posse, Gemäldegalerie, Dresden

* Aangifteformulier SNK 10-10-1945

Conclusie:

De herkomstgegevens van dit schilderij zijn sluitend.

NK2368

Adam Willaerts, De inscheping van Frederik V, Keurvorst van de Palts

Doek, 88 x 142 cm.

(cat. 1992, nr. 2830)

Inventarisgegevens ICN vermelden: D. Hoogendijk, Amsterdam; Planck; H. Goering.

Reconstructie herkomst:

- Collectie Jhr. mr. J.F. Backer (1856-1928), Amsterdam, gekocht 1905 veiling Frederik Muller, Amsterdam

* Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., Amsterdam, verkocht aan Hofer, 1943

* Intern aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4832, d.d. oktober 1945: vrijwillige verkoop

* Aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4832, d.d. oktober 1945: verkoop

- Andreas Hofer, Berlijn

* Intern aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4832, d.d. oktober 1945

* Aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4832, d.d. oktober 1945

* Archief SNK nr. 714, dossier H. Goering

- H. Goering geschenk van staatssecretaris A.D. Planck

* Archief SNK nr. 714, dossier H. Goering

* Witte kaart, SNK nr. 659

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn niet geheel sluitend, aangezien niet bekend is wanneer Hoogendijk het stuk verwierf en of hij het rechtstreeks kocht van de erven van de vroegere eigenaar Jhr. Backer of dat er daartussen nog een of meer andere eigenaars zijn geweest.

NK2380

Jan Ekels, De Haarlemmersluis en de Haringpakkerstoren te Amsterdam
Paneel, 47,5 x 60,5 cm.
(cat. 1992, nr. 692)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Veiling Frederik Muller, Amsterdam, april 1944, nr. 74; A. Hitler

Reconstructie herkomst:

- Veiling Frederik Muller, Amsterdam, 25-4 / 2-5-1944, nr. 74 met afb.
* Veilingcatalogus, RKD; de naam van de inbrenger in deze veiling niet vermeld in catalogus en niet gevonden in stukken SNK en RKD.

- Op de veiling door veilinghouder Mensing gekocht voor

f 15.000,- ten behoeve van Dr. E. Göpel.

* Geannoteerd exemplaar veilingcatalogus in RKD

* Intern Aangifteformulier SNK nr. 4730, d.d. 11-1-1946: vrijwillige verkoop

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over het eigendom van dit schilderij voor de veiling in april 1944.

NK2394

Andreas Schelfhout, Zandweg met boerenwoningen aan een bosrand
Paneel, 38,5 x 46 cm.
(cat. 1992, nr. 2336)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Cabinet Van Hogendorp

* Veilingcatalogus Frederik Muller oktober 1942 (RKD)

- Veiling Frederik Muller, Amsterdam, d.d. 20/27-10-1942, nr. 304

* Veilingcatalogus Frederik Muller (RKD)

- Kunsthandel Pieter Scheen, 's-Gravenhage 1942

* Fotodocumentatie RKD

- Fritz Goerz, 's-Gravenhage, 1942

* Archief SNK nr. 243

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7280, d.d. 28-02-1946: vrijwillige verkoop

* Witte kaart, SNK nr. 1080

- Museum Düsseldorf, gekocht 1942

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7280, d.d. 28-02-1946

* Witte kaart, SNK nr. 1080

Conclusie:

Er is geen duidelijkheid over het eigendom van het schilderij in de jaren 1940-1942, aangezien de verwijzing naar "Cabinet van Hogendorp" in de veilingcatalogus waarschijnlijk geen betrekking heeft op de inbrenger van het schilderij, maar op een oudere herkomst.

NK2398

Joachim Beuckelaer, Vismarkt
Paneel, 117 x 168 cm.
(cat. 1992, nr. 171)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Mevr. Ruys de Perez, Doorn; Museum Düsseldorf

Reconstructie herkomst:

- Mevrouw Ruys de Perez, Doorn

* Intern aangifteformulier R.van Eyck, volgnr. 4991, d.d. 16-1-1946

- Door bemiddeling van R. Van Eyck, Den Haag, verkocht aan Dr. E. Göpel of Dr. H. Posse voor Museum Linz

* Intern aangifteformulier R. van Eyck, volgnr. 4991, d.d. 16-1-1946 (noemt Dr. E. Göpel)

* Witte kaart, SNK nr. 1170 (noemt Dr. H. Posse)

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend, maar de wijze van eigendomsovergang uit de collectie Ruys de Perez is onvoldoende gedocumenteerd, aangezien de gegevens uitsluitend gebaseerd zijn op indirecte informatie.

NK2399

Crispijn van den Broecke, Zelfportret

Paneel, 92 x 67 cm.

(cat. 1992, nr. 331)

Inventarisgegevens ICN vermelden: P. De Boer, Amsterdam; Mühlmann, Den Haag

Reconstructie herkomstgegevens:

- Kunsthandel E. Speelman, Londen, in mei 1939 verkocht aan P. De Boer

* Archief kunsthandel P. De Boer

- Kunsthandel P.de Boer, Amsterdam .

* Intern aangifteformulier kunsthandel P. De Boer, volgnr. 1106, d.d. 15-10-1945: gedwongen verkoop, maakt geen aanspraak op teruggave

* Aangifteformulier kunsthandel P. de Boer, volgnr. 1106 d.d. 15-10-1945: gedwongen verkoop

* Witte kaart, SNK nr. 1064

- Dienststelle Mühlmann, Den Haag

* Witte kaart, SNK nr. 1064

* Archief kunsthandel P. De Boer

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend. Kunsthandel De Boer heeft weliswaar gewezen op gedwongen verkoop, maar heeft afgezien van aanspraak op teruggave.

NK2469

Willem Cornelisz. Duyster, Jongen met pijp en beker

Paneel, 44 x 32 cm.

(cat. 1992, nr. 667)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Goudstikker (tent. 1918 etc.)

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J. Goudstikker, Amsterdam, nr. 446, vanaf uiterlijk 1918

* Cat. tent. Collectie Goudstikker, Arti et Amicitiae, Amsterdam, november-december 1918, nr. 19, etc.

* Inventaris Kunsthandel Goudstikker op basis van balans 31-12-1939, nr. 446

- Juli 1940 met verdere inhoud Kunsthandel Goudstikker verkocht aan H. Goering, maar teruggekocht door A. Miedl

* SNK, dossiers Goudstikker

- Door A. Miedl verkocht aan Reichskanzlei, Berlijn
- * Intern Aangifteformulier SNK nr. 10403, d.d. 1-5-1946

Conclusie:

Het schilderij behoort tot de oude inventaris van Kunsthandel Goudstikker, waarvoor door de Erven Goudstikker in 1998 een claim is ingediend, die in eerste instantie door de Staatssecretaris van O., C. en W. is afgewezen.

NK2526

Pieter Gerardus van Os, Winterlandschap met herten
Doek, 89 x 118 cm.
(cat. 1992, nr. 1991)

Inventarisgegevens ICN vermelden: M.J. Schretlen, Amsterdam; Museum Düsseldorf.

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel M.J. Schretlen, Amsterdam, 1943
- * Aangifteformulier M.J. Schretlen, volgnr. 5436, d.d. 17-1-1946: vrijwillige verkoop
- * Fotodocumentatie RKD

- Museum Düsseldorf, gekocht in oktober 1943
- * Aangifteformulier M.J. Schretlen, volgnr. 5436, d.d. 17-1-1946

Conclusie:

Er zijn geen gegevens bekend over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien de herkomstgegevens pas beginnen in 1943.

NK2530

Alfred Stevens, Jonge vrouw kijkend in de spiegel
Doek, 126 x 67 cm.
(cat. 1992, nr. 2487)

Inventarisgegevens ICN vermelden: D'Audretsch, Den Haag; Dr. Rudolph, Berlijn

Reconstructie herkomst:

- Collectie Jochems, Wassenaar
- * Witte kaart, SNK nr. 1677

- Kunstzaal D'Audretsch, Den Haag
- * Aangifteformulier D'Audretsch, Den Haag, volgnr. 7178 d.d. 23-2-1946: vrijwillige verkoop

- Dr. Rudolph, Berlijn, gekocht januari 1944
- * Witte kaart, SNK nr. 1677

- Gemälde Galerie Dresden voor A. Hitler
- * Witte kaart, SNK nr. 1677

Conclusie:

De herkomstgeschiedenis is voor de eerste jaren van de oorlog niet geheel sluitend gedocumenteerd door ontbreken van nauwkeurige gegevens.

NK2587

Karel van Mander I, Aanbidding der herders
Paneel, 36 x 46,5 cm.
(cat. 1992, nr. 1585)

Inventarisgegevens ICN vermelden: P. De Boer, Amsterdam; Museum Düsseldorf 1942.

Reconstructie herkomst:

- Collectie Duconseil, Parijs
- * Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandel Mr. N. Beets, Amsterdam 1937
- * Fotodocumentatie RKD

- Collectie Hendrik Doodeheefver
- * Archief kunsthandel P. De Boer
- * Archief foto restaurator A.M. de Wild (Fotodocumentatie RKD)

- Kunsthandel P. De Boer, Amsterdam, gekocht februari 1942
- * Archief kunsthandel P. De Boer

- Bücherstube am Dom, Keulen, gekocht maart 1942
- * Aangifteformulier P. De Boer, volgnr. 1886, d.d. 15-10-1945: verkoop
- * Archief kunsthandel P. De Boer: in commissie verkocht

- Museum Düsseldorf
- * Archief kunsthandel P. De Boer
- * Aangifteformulier P. De Boer, volgnr. 1886, d.d. 15-10-1945

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn sluitend.

NK2770

Albert Cuyp, Gezicht op Dordrecht
Paneel, 21,5 x 35 cm.
(cat.1992, nr. 523)

Inventarisgegevens ICN vermelden: M. Liernur, Den Haag; Reemtsma, München

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel M. Liernur, Den Haag en/of kunsthandel W. Paech, Amsterdam 1939
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 17728, d.d. 24-12-1946: verkoop
- * Archief SNK nr. 184, dossier W. Paech
- * Fotodocumentatie RKD
- * Archief SNK nr. 790, Inventarisboek SNK

- Ph. Reemtsma, München
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 17728, d.d. 24-12-1946

Opmerking:

De kunsthandelaren Liernur en Paech deden in de jaren voor de oorlog regelmatig gezamenlijk zaken, zoals onder andere blijkt uit het feit dat Paech tentoonstellingen organiseerde in de zalen van Liernur.

Conclusie:

De herkomstgegevens van dit schilderij zijn sluitend.

NK2777

Cornelis Cornelisz. van Haarlem, Fruitoogst (Herfst; Pomona ontvangt de fruitoogst)
Paneel, 44,5 x 32 cm.
(cat. 1992, p. 412 , nr 61*)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Katz, Dieren?; H. Goering.

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Katz, Dieren, circa 1933
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20704, zonder datum
- * Archief SNK nr. 442, ladinglijsten
- * Fotodocumentatie RKD

- H. Goering
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20704, zonder datum
- * Archief SNK nr. 442, ladinglijsten

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn hoogstwaarschijnlijk sluitend.

NK2790D

A. Vermeulen, Landschap met boerderij te Eemnes
tekening

Inventarisgegevens ICN vermelden niets over herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden over de herkomst van deze tekening. Er is ook geen aangifteformulier gevonden. In inventarisboek SNK staat alleen vermelding "teruggekomen uit Frankfurt"
- * Inventarisboek SNK nr. 3454

Conclusie:

Over de herkomst van deze tekening is niets bekend.

NK2822

Pauwels van Hillegaert I (vroeger toegeschreven aan Robert van der Hoecke), Belegering van een stad
Paneel, 48 x 64 cm.
(cat. 1992, nr. 1124)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Miedl.

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Stodel, 1940
- * Archief kunsthandel P. De Boer

- Kunsthandel P. De Boer, gekocht van Stodel in september 1940, als Robert van der Hoecke
- * Aangifteformulier P. De Boer, d.d. 22 oktober 1945: gedwongen verkoop, maakt geen aanspraak op teruggave
- * Archief P. De Boer

- H. Goering
- * Aangifteformulier P. De Boer, d.d. 22 oktober 1945
- * Archief P. De Boer

Conclusie:

De herkomstgeschiedenis van dit schilderij is sluitend. De verkoop aan Goering werd door De Boer omschreven als gedwongen, maar hij maakte geen aanspraken op teruggave.

NK2832

Colijn de Coter, De graflegging van Christus
Paneel, 89 x 76 cm.
(cat.1992, nr. 481)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Miedl; Kunsthalle Hamburg

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel A. de Heuvel, Brussel 1937; 17-10-1940 verkocht aan kunsthandel W. Paech, Amsterdam
- * Archief SNK nr. 184, dossier kunsthandel W. Paech
- * Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandel W. Paech, 25-10-1940 verkocht aan H. Goering
- * Archief SNK nr. 184, dossier kunsthandel W. Paech

- H. Goering
- * Archief SNK nr. 184, dossier kunsthandel W. Paech

- A. Miedl, Amsterdam, nr. H92
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 4990, d.d. 16-01-1946: vrijwillige verkoop
- Het nr. H92 geeft aan dat het afkomstig is uit de H-collectie (collectie Hofer). Deze collectie is door A. Miedl gekocht van H. Goering.

- Kunsthalle Hamburg
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 4990, d.d. 16-01-1946
- * Karthotheek RKD inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. H92

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit schilderij zijn sluitend.

NK2862

Pieter Mulier I (vroeger toegeschreven aan A. van Beyeren), Woelige zee met zeilschepen
Doek, 74 x 100 cm.
(cat.1992, nr. 1857)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Goudstikker/Miedl nr. 5032; Galerie Moos, Genève; veiling collectie M.R.S. van Gelder, 07-04-1933

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J.R. Bier, Haarlem verkocht 18-07-1940
- * Inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. 5032 als A. van Beyeren

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6033, d.d. 31-01-1946: verkoop

- Depot St. Sparkasse te Lenggries via Joh. Witzig & Co. München
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6033, d.d. 31-01-1946
- * Archief SNK nr. 190

Conclusie:

De herkomstgegevens van dit schilderij zijn sluitend.

NK2920

Simon Luttichuys, Stilleven met oesters en geschilde citroen
Doek, 61 x 52 cm.
(cat.1992, nr. 1539)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst.

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20257, d.d.27-02-1948: gedwongen verkoop

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20257, d.d.27-02-1948
- * Archief SNK nr. 790, Inventarisboek SNK: Eigenaar Miedl, depot Schneller H81 (duidt op H[ofer]-collectie, door Miedl gekocht van H. Goering)
- * Catalogus SNK 1946, p. 30, invnr. 200
- * Catalogus Ter Kuile 1985, nr. VI-36

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn incompleet, aangezien niet duidelijk is op welke wijze Goering het schilderij in zijn bezit had gekregen, voordat het door Miedl van hem werd gekocht. De reden voor de aanduiding "gedwongen verkoop" in het intern aangifteformulier SNK is niet bekend.

NK2922

Jan Weenix, Dood wild en jachtgerei in een landschap
Doek, 75,5 x 89 cm.
(cat. 1992, nr. 2784)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam, nr. H74
- * Archief SNK nr. 790, Inventarisboek SNK (het inventarisnummer Miedl H74 duidt op de H[ofer]-collectie, door Miedl gekocht van H. Goering)
- * Witte kaart, SNK nr. 220

- Depot Franz Schneller, Bad Tölz
- * Witte kaart, SNK nr. 220

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn incompleet, aangezien niet duidelijk is op welke wijze Goering het schilderij in zijn bezit had gekregen, voordat het door Miedl van hem werd gekocht.

NK2928

Anoniem (Noordnederlands/Haarlems? circa 1660), Erminia (ook: Chariclea)
Paneel, 74,5 x 55 cm.
(cat. 1992, p. 413, nr. 94*; overgedragen aan Rijksmuseum, Amsterdam, 1960)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., Amsterdam
- * Archief SNK nr. 714, dossier H. Goering, brief d.d. 18-11-1952
- * Archief SNK nr. 136, dossier Dr. V. Bloch

- Dr. V. Bloch
- * Archief SNK nr. 714, dossier H. Goering, brief d.d. 18-11-1952

- * Archief SNK nr. 136, dossier Dr. V. Bloch
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 6851, d.d. 21-2-1946: vrijwillige verkoop

- A. Hitler, via Dr. E. Göpel
- * Witte kaart, SNK nr. 760

Conclusie:

De herkomstgeschiedenis van dit schilderij is onvolledig. Gegevens over het eigendom, voordat het op een niet bekend ogenblik in bezit kwam van Kunsthandel Hoogendijk, ontbreken.

NK2934

Jacob van Loo (vroeger toegeschreven aan J.G. van Bronckhorst), Amarillis kroont Mirtillo met bloemen

Doek, 161 x 192 cm.

(cat.1992, nr. 1517)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Veilingen 1910 en 1913; Veiling Den Haag 13-02-1940 nr. 4 als J.G. van Bronckhorst); Dr. Vitale Bloch, Den Haag; collectie Mr. F.W.T. Furnée, Den Haag; Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., Amsterdam 1941; Städtische Kunstsammlungen (inv.nr. 356) Düsseldorf

Reconstructie herkomst:

- Veiling collectie Kurth e.a., Kunstzaal Kleykamp, Den Haag, 13-2-1940, nr. 4, als toegeschreven aan Bronckhorst

* Veilingcatalogus Kleykamp (RKD)

- Collectie F.W.T. Furnée, Den Haag

* Witte kaart, SNK nr. 1071

- Dr. V. Bloch, Den Haag

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 5744, d.d. 02-02-1946: vrijwillige verkoop

* Aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4823, d.d. 14-01-1946: verkoop. Hier wordt de herkomst vermeld als: Nederlandsch bezit door Haagsche tussenhandelaar (Dr. V. Bloch).

Er is niet vermeld van wie Dr. V. Bloch het schilderij heeft gekocht. Mogelijk heeft hij het in 1942 verworven. Zie Witte Kaart nr. 1071

* Archief SNK nr. 143

- Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., Amsterdam 1942

* Aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4823, d.d. 14-01-1946: verkoop

* Witte kaart, SNK nr. 1071

- Gekocht door Dr. Hupp voor het museum te Düsseldorf in 1942

* Aangifteformulier Kunsthandel D.A. Hoogendijk & Co., volgnr. 4823, d.d. 14-01-1946

* Witte kaart, SNK nr. 1071

Opmerking:

Het is niet geheel duidelijk of Mr. F.W.T. Furnée (1893-1954) eigenaar was van het schilderij voordat het in 1940 werd geveild of dat hij het daar verwierf en later verkocht aan Bloch.

Conclusie:

De herkomstgeschiedenis van het schilderij is bijna sluitend, maar vertoont nog enige onduidelijkheid over het eigendom in de periode 1940-1942.

NK3072

Abraham Govaerts, Italiaans berglandschap bij avond

Paneel, 55 x 73 cm.

(cat.1992, nr. 3546)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Kunsthandel Pictura, Amsterdam; verkocht aan Lore Kegel, Hamburg

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Pictura (Victor Modrczejewski), Amsterdam, 1942
 - * Intern aangifteformulier Kunsthandel Pictura, Amsterdam, volgnr. 10596, d.d. 02-05-1946: vrijwillige verkoop
 - * Aangifteformulier Kunsthandel Pictura, Amsterdam, volgnr. 10596, d.d. 02-05-1946: vrijwillige verkoop
 - * Archief SNK nr. 184, dossier Kunsthandel Pictura
 - * Archief SNK nr. 791, Inventarisboek SNK
 - * Fotodocumentatie RKD
- Gekocht door Lore Kegel, Hamburg
- * Intern aangifteformulier Kunsthandel Pictura, Amsterdam, volgnr. 10596, d.d. 02-05-1946
 - * Aangifteformulier Kunsthandel Pictura, Amsterdam, volgnr. 10596, d.d. 02-05-1946

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over het eigendom van dit schilderij voordat het zich in 1942 bevond bij de in Amsterdam gevestigde Duitse kunsthandelaar Modrczejewski.

NK3111

Jan Verkolje, De Brief (De Boodschapper)

1674

Doek, 59 x 53,5 cm.

(cat. 1992, p. 411, nr. 49*; overgedragen aan het Mauritshuis, Den Haag, 1960)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Victor de Rothschild, Londen, veiling Sotheby Londen, 19-4-1937, nr. 19
 - * Veilingcatalogus (RKD)
- Collectie F. Mannheimer, Amsterdam
- * Intern aangifteformulier, volgnr. 11138, d.d. 27-5-1946: gedwongen verkoop
 - * Fotodocumentatie RKD
- Dienststelle Mühlmann, Den Haag
- * Intern aangifteformulier, volgnr. 11138, d.d. 27-5-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over het schilderij zijn sluitend; met de weduwe van de in 1939 overleden verzamelaar Mannheimer, wiens nalatenschap failliet verklaard was, werd na de oorlog een schikking bereikt.

NK3246

Joseph Nikolaus Büttler, gezicht op Göschenen

Doek, 75 x 110 cm.

1880

(cat.1992, nr. 379)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Jan Krelis, Brussel, 27 februari 1942; Goudstikker/Miedl, Amsterdam, nr. 6221; naar Depot Witzig

Reconstructie herkomst:

- Jean Krebs, Brussel, 27-03-1942 verkocht aan A. Miedl
- * Kartotheek RKD, inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. 6221

* Archief SNK nr. 184, dossier W. Paech

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam nr. 6221

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 5398, d.d.15-01-1946.

- Door A. Miedl gezonden of meegegeven aan Joh. Witzig & Co, München 19-06-1942. Geen verkoop vermeld.

* Kartotheek RKD, inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. 6221

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 5398, d.d.15-01-1946

- Depot Lenggries

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 5398, d.d.15-01-1946

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog, aangezien de herkomstgegevens aanvangen bij de verwerving van het schilderij door Miedl in België in 1942. Mogelijk bezat de Brusselse bankier Jean Krebs het schilderij al bij het begin van de oorlog.

NK3250

Michele Rocca (vroeger toegeschreven J. Coypel), Mars en Venus (ook genaamd Tancredi en Arminia)

Doek, 47,7 x 67,5 cm.

(cat. 1992, nr. 3576)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Gutmann, Heemstede, cat. nr. 159

Reconstructie herkomst:

- Collectie F.B. Gutmann, Heemstede, en 19 mei 1942 vanuit Amsterdam afgevoerd naar firma Böhler, München (aldaar ontvangen circa 15 juni 1942)

* Intern Aangifte-formulier SNK nr. 8500, d.d. 23-3-1946: confiscatie

* Intern Aangifte-formulier SNK nr. 10663, d.d. 9-5-1946: gedwongen verkoop

* SNK-archief nr. 443, lijsten verzameling Gutmann, nr. 159

Opmerking:

Op 10 februari 1954 verzochten de advocaten van de Erven Gutmann aan het Ministerie van Financiën zeven stukken tegen taxatiewaarde alsnog aan de Erven ter beschikking te stellen; een van deze stukken is identiek aan NK 3250. Op 15 februari 1954 ging de Minister van Financiën accoord met het verzoek van de Erven Gutmann de in de brief van 10 februari genoemde zeven schilderijen over te nemen tegen taxatieprijs.

Er is in Archief SNK geen correspondentie teruggevonden die verklaart waarom de overname van de zeven stukken niet is geëffectueerd.

Tot dezelfde groep schilderijen behoort ook NK 3253 (zie aldaar).

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend. Het in 1954 bereikte accoord over teruggave is niet geëffectueerd.

NK3253

Angela Schuszler, Kippen

Doek, 49,5 x 154,5 cm.

(cat. 1992, nr. 2381)

Inventarisgegevens ICN vermelden: Collectie Gutmann, Heemstede

Reconstructie herkomst:

- Collectie F.B. Gutmann, Heemstede

* Intern aangifteformulier Böhler, München, volgnr. 10103, d.d. 16-2-1946: confiscatie

* Archief SNK nr. 443, dossier Gutmann, correspondentie 1954

- A. Hitler, via Böhler

* Intern aangifteformulier Böhler, München, volgnr. 10103, d.d. 16-2-1946

Opmerking:

Op 10 februari 1954 verzochten de advocaten van de Erven Gutmann aan het Ministerie van Financiën zeven stukken tegen taxatiewaarde alsnog aan de Erven ter beschikking te stellen; een van deze stukken is identiek aan NK 3253. Op 15 februari 1954 ging de Minister van Financiën akkoord met het verzoek van de Erven Gutmann de in de brief van 10 februari genoemde zeven schilderijen over te nemen tegen taxatieprijs.

Er is in Archief SNK geen correspondentie teruggevonden die verklaart waarom de overname van de zeven stukken niet is geëffectueerd.

Tot dezelfde groep schilderijen behoort ook NK 3250 (zie aldaar).

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend. Het in 1954 bereikte akkoord over teruggave is niet geëffectueerd.

NK3287

Benjamin Gerritsz. Cuyp, Interieur met drinkende soldaten bij kaartspel

Paneel, 59 x 74 cm.

(cat. 1992, nr. 528)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- De heer J.C. Traas (restaurator van het Mauritshuis)

* Archief SNK nrs. 714, 719 en 1019

- Collectie Dr. V. Bloch, Den Haag

* Archief SNK nr. 719: vrijwillige verkoop

* Archief SNK nr. 790, inventarisboek SNK

- Museum Düsseldorf

* Archief SNK nr. 719

Conclusie:

De gegevens over het eigendom van het schilderij bij het begin van de oorlog zijn niet volledig, aangezien niet bekend is wanneer Traas eigenaar was geworden en wanneer hij het verkocht aan Bloch.

NK3292

Nicolaes Molenaar, IJsgesicht met schaatsers bij een stadsmuur

Doek, 60 x 67 cm.

(cat.1992, nr. 1780)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst.

Reconstructie herkomst:

- Collectie Charles Wolf, New York

* Archief SNK nr. 792, Inventarisboek SNK: Eigenaar Charles Wolf

- Collectie M. Lapeyrière

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7165, d.d. 15-02-1946.

- Andreas Hofer

- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7165, d.d. 15-02-1946
- * Archief SNK nr. 719

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam, nr. H26
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7165, d.d. 15-02-1946: vrijwillige verkoop
- * Inventariskaart Goudstikker/Miedl nr. H26 (duidt op H[ofer]-collectie, teruggekocht van H. Goering door Miedl)

- F. Dillmann, Baden Baden
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 7165, d.d. 15-02-1946
- * Inventariskaart Kunsthandel Goudstikker/Miedl nr. H26

Opmerking:

Het is niet duidelijk of Lapeyrière voor of na C. Wolf het werk in zijn bezit had.

Conclusie:

De geschiedenis van dit schilderij in het begin van de oorlog behoeft opheldering, met name ten aanzien van de vraag wanneer en op welke wijze het de collectie Wolf verliet.

NK3406

Francois Pascal Simon baron Gérard, Portret van Carolina Ferdinanda Louisa van Sicilië
Doek, 194,5 x 142,5 cm.
(cat.1992, nr. 789)

Inventarisgegevens ICN vermelden: J. Goudstikker, Amsterdam 1926 (cat. XXX, nr. 52, met afb.)

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J. Goudstikker, Amsterdam nr. 1442
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 15950, d.d. 07-11-1946: vrijwillige verkoop
- * Archief SNK nr. 190
- * Fotodocumentatie RKD

- Kunsthandel Goudstikker/Miedl, Amsterdam
- * Archief SNK nr. 190

- Gekocht door het Wallraf-Richartz Museum, Keulen, 17-04-1943
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 15950, d.d. 07-11-1946

Conclusie:

Het schilderij behoort tot de oude inventaris van Kunsthandel Goudstikker, waarvoor door de Erven Goudstikker in 1998 een claim is ingediend, die in eerste instantie door de Staatssecretaris van O., C. en W. is afgewezen.

PRENTEN EN REPRODUCTIES

NK1142

M.A.J. Bauer, Een kameeldrijver
Droge naald, 87 x 51 mm.
1889

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Mevrouw B. Westendorp-Osieck, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Kunsthandel E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Museum Linz via Dr. E. Göpel, 10-8-1943

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945.
Toelichting: 'Verkoop kwam tot stand op 10-8-'43 en werd bemiddeld door Dr. E. Göpel, destijds Den Haag'.

Opmerking:

De prent maakt deel uit van een collectie van 203 etsen van Marius Bauer en enkele prentwerken van Bauer; de gehele collectie werd en bloc verkocht en na de oorlog teruggevonden. Zie ook de nrs. NK1157 en NK3312.

Op het aangifteformulier worden zowel Westendorp-Osieck als Van Wisselingh als eigenaar vermeld; vermoedelijk verkocht Van Wisselingh de collectie in commissie voor Betsy Westendorp, die nauw bevriend was met Bauer en zijn echtgenote.

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend.

NK1157

M.A.J. Bauer, Turksche Vrouwen
Droge naald, 70 x 67 mm.
1889

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Mevrouw B. Westendorp-Osieck, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Kunsthandel E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Museum Linz via Dr. E. Göpel, 10-8-1943

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945.
Toelichting: 'Verkoop kwam tot stand op 10-8-'43 en werd bemiddeld door Dr. E. Göpel, destijds Den Haag'.

Opmerking:

De prent maakt deel uit van een collectie van 203 etsen van Marius Bauer en enkele prentwerken van Bauer; de gehele collectie werd en bloc verkocht en na de oorlog teruggevonden. Zie ook de nrs. NK1142 en NK3312.

Op het aangifteformulier worden zowel Westendorp-Osieck als Van Wisselingh als eigenaar vermeld; vermoedelijk verkocht Van Wisselingh de collectie in commissie voor Betsy Westendorp, die nauw bevriend was met Bauer en zijn echtgenote.

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend.

NK1225

P. Tanjé naar Cornelis Troost, uitgegeven door P. Fouquet Jr.
Arlequin, tovenaars en barbier
Kopergravure, 365 x 260 mm.
1758

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Mr. N. Beets, Amsterdam

* Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 9735, d.d. 12-4-1946: vrijwillige verkoop. Met stempel 'Vroeg[ere] eigen[aar] claimt niet'. Betreft een niet gespecificeerd aantal prenten naar Cornelis Troost (zie ook NK1319).

- Kunstsammlungen der Stadt Düsseldorf, 1943

* Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 9735, d.d. 12-4-1946. Toelichting: 'Untergebracht im Schloss Berleburg. Invent.Nr. 1943-5'.

Opmerking:

Een exemplaar van deze prent komt ook voor op een lijst uit de inventaris J. Goudstikker

* Archief SNK nr. 190, dossier kunsthandel J. Goudstikker, inventarislijst PR 2711.

Conclusie:

Bij de herkomstgegevens ontbreekt informatie over het eigendom van de prent voordat deze door de kunsthandelaar Beets in 1943 werd verkocht aan het museum te Düsseldorf.

NK1319

P. Tanjé naar C. Troost
De wiskonstenaars of het gevluichte juffertje
Kopergravure, 403 x 515 mm.
Circa 1750

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Mr. N. Beets, Amsterdam

* Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 9735, d.d. 12-4-1946: vrijwillige verkoop. Met stempel 'Vroeg[ere] eigen[aar] claimt niet'. Betreft een niet gespecificeerd aantal prenten naar Cornelis Troost (zie ook NK1225).

- Kunstsammlungen der Stadt Düsseldorf, 1943

* Intern Aangifteformulier SNK, volgnr. 9735, d.d. 12-4-1946. Toelichting: 'Untergebracht im Schloss Berleburg. Invent.Nr. 1943-5'.

Opmerking:

Deze prent behoorde tot een reeks van 30 prenten naar Cornelis Troost. Zij werden als zodanig genoemd in het inventarisboek van de SNK.

* Archief SNK nr. 901, Inventarisboek nr. T64a

Conclusie:

Bij de herkomstgegevens ontbreekt informatie over het eigendom van de prent voordat deze door de kunsthandelaar Beets in 1943 werd verkocht aan het museum te Düsseldorf.

NK3312

M.A.J. Bauer, Turksche Vrouwen
Droge naald, 177 x 130 mm.
1890

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Mevrouw B. Westendorp-Osieck, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Kunsthandel E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945: vrijwillige verkoop

- Museum Linz via Dr. E. Göpel, 10-8-1943

* Intern aangifteformulier E.J. van Wisselingh & Co, Amsterdam, volgnr. 3014, d.d. 10-10-1945. Toelichting: 'Verkoop kwam tot stand op 10-8-'43 en werd bemiddeld door Dr. E. Göpel, destijds Den Haag'.

Opmerking:

De prent maakt deel uit van een collectie van 203 etsen van Marius Bauer en enkele prentwerken van Bauer; de gehele collectie werd en bloc verkocht en na de oorlog teruggevonden. Zie ook de nrs. NK1142 en NK1157.

Op het aangifteformulier worden zowel Westendorp-Osieck als Van Wisselingh als eigenaar vermeld; vermoedelijk verkocht Van Wisselingh de collectie in commissie voor Betsy Westendorp, die nauw bevriend was met Bauer en zijn echtgenote.

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend.

NK3477

Johan van Huchtenburg
Veldslag van Staffarde in Piemont
Ets, 480 x 580 mm.
Circa 1690

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Meyer Elte, Den Haag

* Etiket, zonder datum, op de achterkant van de lijst: 'Meyer Elte, Libraire-Gravures Anciennes, Korte Poten 13, La Haye'.

Opmerking:

Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

De herkomst van deze prent is onbekend, behalve de informatie dat Kunsthandel Meyer Elte op een onbekend ogenblik voor of tijdens de oorlog eigenaar was.

NK3498

J. Boydell naar N.P. Berchem
Hoeders en vee bij een drenkplaats
Ets en gravure, 385 x 500 mm.
18de eeuw

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Opmerking:

In potlood geschreven op de achterkant van de prent: 'Schlafzimmer Frau Pfeiffer', wellicht een aanduiding die gemaakt is tijdens het verblijf van de prent in Duitsland gedurende de oorlog.

Conclusie:

Er is geen informatie over de herkomst van deze prent.

NK3500

Anoniem naar G. Edwards, uitgegeven door I.M. Seeligmann
Grauwe vliegenvanger en groene boomkruiper
Ets met handkleur, 260 x 210 mm.
18de eeuw

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er is geen informatie over de herkomst van de prent.

CERAMIEK

NK194-A

Bordje familie rose, een van zes
Chinees porselein
Diameter: 16 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel L. Rubens, Den Haag

* Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15375, d.d. 23-10-1946: vrijwillige verkoop

* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer. 374 a/f, reg.nr. 15373

- Heinz Walter Dörken, via Carl Eugen Pongs, Düsseldorf
(fl. 1.500,-).

* Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15375, d.d. 23-10-1946.

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit bordje zijn incompleet. Niet bekend is wanneer het verworven werd door Kunsthandel Rubens, zodat onduidelijk wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog. De informatie over de vrijwilligheid van de verkoop door Rubens is uitsluitend gebaseerd op de aangifte door de Duitse tussenpersoon.

NK204 A-C

Drie vazen met deksel
Delfts aardewerk
18de eeuw
Hoogte met deksel: 22 cm.
Breedte: 9,5 cm.
Voet: 6,8 x 6,6 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

Geen herkomstgegevens gevonden in archief SNK.

Opmerking:

Op de inventariskaart van de objecten NK204A-C in het ICN is het SNK-inventarisnummer Cer 151 vermeld. De Witte kaart in het archief SNK met nr. Cer 151, stemt echter niet overeen met het object op de ICN NK204. Waarschijnlijk berust de verwijzing op de inventariskaart van het ICN op een vergissing.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze vazen.

NK225 A-D

Vier borden met decor van bloemenmand en insecten
Delfts aardewerk
18de eeuw
Diameter: 22,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel A. Staal, Amsterdam

* Aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15469, d.d. 25-10-1946: vrijwillige verkoop
* Witte kaart, SNK nr. Por 663; reg.nr. 15469

- Lager Bacharach via Carl Eugen Pongs, Düsseldorf (fl. 900,)

* Witte kaart, SNK nr. Por 663; reg.nr. 15469

* Aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15469, d.d. 25-10-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze vier borden zijn onvolledig. Het is niet bekend wanneer Kunsthandel Staal deze objecten verwierf, zodat onduidelijk wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog. De informatie over de vrijwilligheid van de verkoop door Staal is uitsluitend gebaseerd op de aangifte door de Duitse tussenpersoon.

NK325 A-B

Twee plooischotels

Nederlands aardewerk, z.g. boerengoed

18de eeuw

Diameter: 35 cm

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

Geen herkomstgegevens gevonden in archief SNK.

Opmerking:

De schotels staan vermeld in het inventarisboek van de SNK, van de naar Nederland teruggekomen metalen en ceramiek, nr. Por. Düss. 143/144

* Archief SNK nr. 662

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze twee schotels.

NK326

Bord

Delfts aardewerk

18de eeuw

Diameter: 35 cm.

(overgedragen aan Zuiderzeemuseum, Enkhuizen)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Archief SNK nr. 662, inventarisboek SNK Cer 344.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit bord.

NK339 A-F

Zes borden

Famille rose

Eind 18de eeuw

Diameter: 23 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Vermoedelijk: Kunsthandel L. Rubens, Den Haag
* Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs Düsseldorf, volgnr. 15370, d.d. 23-10-1946: vrijwillige verkoop. Het formulier vermeldt ook het SNK inv.nr. Cer 8

- Lager Bacharach, via Carl Eugen Pongs, Düsseldorf
* Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs Düsseldorf, volgnr. 15370, d.d. 23-10-1946

Opmerking:

In de administratie van de SNK zijn de objecten die behoren bij inventarisnummer Cer 336, Por 656 in verband gebracht met twee op basis van informatie van Pongs opgestelde interne aangifteformulieren, die een verschillende herkomst vermelden, namelijk, behalve de hierboven vermelde aangifte van zes van Kunsthandel L. Rubens afkomstige borden, ook met een aangifte van zeven borden, die afkomstig waren van Kunsthandel Etienne Delaunoy, Amsterdam. Op het laatstgenoemde aangifteformulier is echter nadrukkelijk vermeld, dat van de zeven borden er slechts één was teruggevonden. Om die reden lijkt identificatie van de zes borden NK339 met de van Delaunoy afkomstige reeks minder waarschijnlijk.

* Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15404, d.d. 24-10-1946: vrijwillige verkoop
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 336, Por 656, reg.nr. 15404

Conclusie:

Naast enige onzekerheid over de vraag of deze zes borden inderdaad van Kunsthandel Rubens afkomstig waren, is ook indien dit wel het geval is de herkomstgeschiedenis onvolledig. Niet bekend is wanneer het verworven zou zijn Kunsthandel Rubens, zodat onduidelijk wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog. De informatie over de vrijwilligheid van de verkoop door Rubens is uitsluitend gebaseerd op de aangifte door de Duitse tussenpersoon.

NK353

Kom
Aardewerk, Whieldonware
1740-1780
Hoogte: 8 cm.
Diameter: 24 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel M. Mogrobi, Amsterdam
* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 9704, d.d. 12-4-1946: vrijwillige verkoop
* Witte kaart, SNK nr. Cer. 99; reg.nr. 9704

- Kunstsammlungen der Stadt Düsseldorf, 1942
* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 9704, d.d. 12-4-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze kom zijn onvolledig. Het is niet bekend wanneer Kunsthandel Mogrobi dit object verwierf, zodat onduidelijk wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog.

NK358

Paar hoge vazen
Delfts aardewerk
Hoogte: 49 cm.
Diameter voet: 18,5 cm.
18de eeuw

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- N.V. Antiquiteitenhandel Etienne Delaunoy, Amsterdam
 - * Intern aangifteformulier Etienne Delaunoy, volgnr. 3659, d.d. 15-11-1945: vrijwillige verkoop
 - * Aangifteformulier Etienne Delaunoy, volgnr. 3659, d.d. 15-11-1945: vrijwillige verkoop
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 109, reg.nr. 3659
-
- Städtischen Kunstsammlungen der Stadt Düsseldorf
 - * Intern aangifteformulier Etienne Delaunoy, volgnr. 3659, d.d. 15-11-1945
 - * Aangifteformulier Etienne Delaunoy, volgnr. 3659, d.d. 15-11-1945

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze vazen zijn onvolledig. Het is niet bekend wanneer Kunsthandel Delaunoy deze objecten verwierf, zodat onduidelijk is wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog.

NK417

Prinsenbord
Delfts aardewerk
18de eeuw
Diameter: 34 cm.
(Overgedragen aan Zuiderzeemuseum, Enkhuizen)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel L. Rubens, Den Haag
 - * Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15500, d.d. 23-10-1946: vrijwillige verkoop
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Por 378, reg.nr. 15500
-
- Lager Düsseldorf, via Carl Eugen Pongs
 - * Intern aangifteformulier Carl Eugen Pongs, Düsseldorf, volgnr. 15500, d.d. 23-10-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit bord zijn incompleet. Niet bekend is wanneer het verworven werd door Kunsthandel Rubens, zodat onduidelijk wie de eigenaar was aan het begin van de oorlog. De informatie over de vrijwilligheid van de verkoop door Rubens is uitsluitend gebaseerd op de aangifte door de Duitse tussenpersoon.

NK535 A-B

Twee paar muiltjes
Delfts aardewerk
18de eeuw
Lengte: 7 cm. en 6 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 241/ Mü 72b. Deze kaart bevat een lijst met objecten die bestemd waren voor verkoop op de veiling Frederik Muller, Amsterdam, 11 juli 1950, hetgeen blijkbaar niet is doorgegaan.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze twee muiltjes.

NK537

Schenkkannetje met zilveren montuur
Chinees porcelein
18de eeuw
Hoogte: 12 cm.
Diameter voet: 4 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 223/ Mü 61b. Deze kaart bevat een lijst met objecten die bestemd waren voor verkoop bij de veiling Frederik Muller, Amsterdam, 11 juli 1950, hetgeen blijkbaar niet is doorgegaan.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit kannetje.

NK615

Schaal
Italiaans aardewerk (majolica)
16de eeuw
Diameter: 26 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Eugen Gutmann, Berlijn
* Witte kaart, SNK reg.nr. /66
* O. von Falke e.a., The Bachstitz Gallery Collection, vol, III [ca 1921], pl. 38 [RKD]
* Bulletin of the Bachstitz Gallery The Hague, No. IX/X, 1925, p. 112 [RKD]

- Kunsthandel Bachstitz, 's-Gravenhage
* Intern aangifteformulier Bachstitz, volgnr. 2604, d.d. 16-11-1945: vrijwillige verkoop
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 88, reg.nr. 2604
* Archief SNK, nr. 178, dossier Bachstitz
* O. von Falke e.a., The Bachstitz Gallery Collection, vol, III [ca 1921], pl. 38 [RKD]
* Bulletin of the Bachstitz Gallery The Hague, No. IX/X, 1925, p. 112 [RKD]
* cat. tentoonstelling "Italiaansche Kunst in Nederlandsch bezit", Stedelijk Museum, Amsterdam 1934, nr. 1110

- Kunstsammlungen der Stadt Düsseldorf (directeur: Dr.W.H. Hupp)
* Archief SNK, nr. 178, dossier Bachstitz
* Intern aangifteformulier Bachstitz, volgnr. 2604, d.d. 16-11-1945

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn sluitend. De schaal was al lang voor 1940 in bezit van Kunsthandel Bachstitz en werd door deze firma rechtstreeks verkocht aan de directeur van het museum te Düsseldorf.

NK759 A-D

Vier Spaanse tegels
Aardewerk
16de eeuw
15 x 14,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J. Aalderink, Amsterdam

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12583, d.d. 1-5-1946: vrijwillige verkoop, maart 1944

* Witte kaart, SNK inv.nr. Por 495, Cer 227 (4)

- Thaulow Museum, Kiel

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12583, d.d. 1-5-1946

* Witte kaart, SNK inv.nr. Por 495, Cer 227 (4)

Opmerking:

Op de witte kaart van de SNK, waarop 65 Spaanse tegels uit de vijftiende, zestiende en zeventiende eeuw bijeengebracht zijn, is om niet geheel duidelijke redenen het inv.nr. SNK 227 (4) doorgestreept. De vier tegels zouden volgens het interne aangifteformulier deel hebben uitgemaakt van een reeks van 25 Spaans/Moorse tegels, die in maart 1944 door Aalderink naar Kiel werden verkocht.

Conclusie:

De herkomst van deze tegels uit Kunsthandel Aalderink is zeer waarschijnlijk, maar niet bewezen. De herkomstgegevens zijn ook indien deze herkomst juist is onvolledig, aangezien er niets bekend is over het eigendom voor maart 1944.

NK767

Vloertegel

Aardewerk

16de eeuw

11 x 11 x 2,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegel.

NK771 A-B

Twee tegels

Perzisch aardewerk

16de eeuw

15,5 x 12,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegels.

NK786

Fragment van een vloertegel

Nederlands aardewerk

16de eeuw

7 x 7 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 253/ Mü 63b. Deze kaart bevat een lijst met objecten die bestemd waren voor verkoop bij de veiling Frederik Muller, Amsterdam, 11 juli 1950, hetgeen blijkbaar niet is doorgegaan.

Bij de vermelding van deze tegel staat in de kantlijn met potlood vermeld: 'gecl.' Verdere gegevens over deze claim zijn niet gevonden in archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegel.

NK829 A-F

Zes blauwe tegels

Nederlands aardewerk

18de eeuw

13 x 13 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegels.

NK831 A-B

Twee blauwe tegels

Nederlands aardewerk

17de eeuw

13 x 13 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegels.

NK909 A-C

Drie vazen van een kaststel

Delfts aardewerk

18de eeuw

Hoogte: 38 cm.

Diameter voet: 10,9 x 9,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze vazen.

NK910 A-E

Vijf kopjes en vier schoteltjes
Chinees porselein
2de helft 19de eeuw
Hoogte kopje: 5 cm.
Diameter schoteltje: 13 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend.
* Archief SNK nr. 662, Inventarisboek SNK, Cer 128.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze kopjes en schoteltjes.

NK931 A-B

Twee bekers
Chinees porselein
18de eeuw
Hoogte: 28 cm.
Diameter voet: 13 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
* Witte kaart, SNK nr. Cer 295 a/b.

Opmerking:

Op de achterkant van de witte kaart staat de verwijzing naar een claim van een Amsterdamse kunsthandelaar met de toevoeging 'Vervallen 12/5'. Blijkbaar is deze claim ingetrokken.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze bekers.

NK946

Hoge klapmutskom
Chinees porselein
Eind 18de eeuw
Hoogte: 9,5
Diameter mond: 15 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend.
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 377

Opmerking:

Op de achterkant van de witte kaart staat de verwijzing naar een claim van een kunsthandelaar uit Enschede met de toevoeging in potlood: 'B' en 'afgew.' De betreffende claim is blijkbaar afgewezen.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze kom.

NK949 A-F

Vijf Chinese gekleurde kopjes en zes schoteltjes
Chinees porselein
19de eeuw
Hoogte kopje: 4,1 cm.
Diameter schoteltje: 12,3 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 196 a,b,c,d,e, en 197.

Opmerking:

Op de achterkant van de witte kaart staan zes verschillende claims vermeld, vijf met de toevoeging 'B', één met de toevoeging 'R'. In drie gevallen is geen nader commentaar toegevoegd, bij één is vermeld 'afgew. 29-8-50', bij een tweede 'afgew. 5-7-1950', bij een derde alleen 'afgew.'.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze kopjes en schoteltjes.

NK1212

Tegel
Geglazuurd aardewerk
12,5 x 12,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze tegel.

NK3005 A-B

Twee zittende adelaars
Porselein Meissen
Eerste helft 18de eeuw
Hoogte: 56 cm.
(overgedragen aan het Rijksmuseum, Amsterdam, 1972)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie Dr. F. Mannheimer, Amsterdam
* Rijksmuseum, Inventariskaart afdeling Kunstnijverheid.

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze porseleinen adelaars zijn bijna sluitend, hoewel het archief SNK geen informatie geeft over de gedwongen verkoop, die blijkt uit andere objecten uit dezelfde verzameling; met de weduwe van de in 1939 overleden verzamelaar Mannheimer, wiens nalatenschap failliet verklaard was, werd na de oorlog een schikking bereikt.

NK3136 A-B

Bord
Chinees porselein
18de eeuw
Diameter: 36 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
* Witte kaart, SNK inv.nr. Cer 53/ Mü 51a. Deze kaart bevat een lijst met objecten, die bestemd waren voor verkoop bij de veiling Frederik Muller, Amsterdam, 11 juli 1950, hetgeen blijkbaar niet is doorgegaan.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit bord.

NK3188 A-E

Staande mannelijke figuur, uit een serie van vijf
Chinees porselein
18de eeuw
Hoogte: 18,4 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit beeldje.

NK3189

Bord
Porselein, Meissen
18de eeuw
Diameter bord: 24 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Geen herkomstgegevens gevonden in het archief SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit bord.

NK3204 G

Schotel
Porselein Meissen
Diameter: 14,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie F.B. Gutmann, Heemstede
* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20705
* Archief SNK nr. 442, ladinglijst nr. 3159, München, 13-4-1951

- J. Böhler en K. Haberstock, München, gekocht 1941
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20705
- * Archief SNK nr. 442, ladinglijst nr. 3159, München, 13-4-1951

Opmerking:

De wijze van bezitsovergang is niet vermeld, maar gezien de gegevens over de schilderijen NK3250 en NK3254 dient van confiscatie te worden uitgegaan.

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze schotel zijn sluitend.

OVERIGE TOEGEPASTE KUNST

NK28

Spiegelbureau
Mahoniehout, satijnhout en palissanderhout
2de helft 18de eeuw
266 x 139 x 68 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit spiegelbureau.

NK46

Spiegelbureau
Rozenhout
Vermoedelijk 19de eeuw
255 x 125 x 56 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel J.H.J. Mellaart, Kasteel Borgharen
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 3802, d.d. 5-11-1945: vrijwillige verkoop
- * Witte kaart, SNK inv.nr. M446, reg.nr. 3802

- Fach, Frankfurt am Main, mogelijk via Veiling Frederik Muller, zonder datum.
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 3802, d.d. 5-11-1945. Bij herkomst staat vermeld: Veiling Fr. Muller.
- * Witte kaart, SNK inv.nr. M446, reg.nr. 3802

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn onvolledig, aangezien onbekend is of Mellaart dit bureau al in 1940 in bezit had of dat hij het eerst later verwierf.

NK53

Speeltafel met poten in Queen Anne-model
Notenhout
19de eeuw
74 x 88 x 94 cm. (uitgeklapt)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze speeltafel

NK85

Kabinet, Lodewijk XVI
Mahoniehout
Einde 18de eeuw
242 x 54 x 144 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit kabinet.

NK87-A-B

Twee Fauteuils, Lodewijk XVI
Wit en blauw beschilderd iepenhout
einde 18de eeuw
96 x 61 x 49 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze fauteuils.

NK90-A-B

Twee ronde kasten
Mahoniehout, rozenhout en ebbenhout, gefineerd op vurenhout
Mogelijk naar een ontwerp van Thomas Sheraton
Midden 19de eeuw
141 x 43 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel, Amsterdam

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19163, d.d. 28-05-1947: gedwongen verkoop

* Witte kaart, SNK inv.nr. M412, reg.nr.19163

- Hotel A.G. Frankfurterhof, Frankfurt am Main

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19163, d.d. 28-05-1947

* Witte kaart, SNK inv.nr. M412, reg.nr.19163

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze kasten zijn onvolledig. Het is niet bekend welke kunsthandelaar de eigenaar was voor de door SNK op het interne aangifteformulier als "gedwongen verkoop" gekwalificeerde bezitsovergang naar het Hotel Frankfurterhof.

NK139

Astrolabium, Augsburg
Brons
18de eeuw

Diameter: 6,5 cm.
(overgedragen aan Rijksmuseum, Amsterdam, 1972)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Witte kaart, SNK inv.nr. B 280, reg.nr. 20122e: verkoop
- * Archief SNK nr. 681, Inventarisboek SNK, B 280.

- Museum für Kunstgewerbe, Frankfurt am Main
- * Witte kaart, SNK inv.nr. B 280, reg.nr. 20122e.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit astrolabium bekend.

NK262

Gotische kist met zes bewerkte briefpanelen
Eikenhout
16de eeuw
74,5 x 171 x 62 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Intern aangifteformulier 'Zending Salzburg ladinglijst 2231', volg.nr. 20498, d.d. 13-04-1949
- * Witte kaart, SNK inv.nr. M1305, reg.nr. 20498

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze kist.

NK473

Geslepen glas, met gedrield jachttafereel
19de eeuw
Hoogte: 8,8 cm.
Diameter kelk: 6 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel A.M. Drieman, Amsterdam, verkocht 1944 (voor fl. 175,-)
- * Intern aangifteformulier SNK, volg.nr. 12625, d.d. 1-5-1946: vrijwillige verkoop
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 373, reg.nr. 12625

- Thaulow Museum, Kiel
- * Intern aangifteformulier SNK, volg.nr. 12625, d.d. 1-5-1946
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 373, reg.nr. 12625

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn onvolledig, aangezien er geen informatie is over het eigendom van dit glas voordat het in 1944 door Kunsthandel Driessen werd verkocht.

NK495 A-B

Klapmesje en klapvorkje

Been op koper gemonteerd, motieven van zilver op groene heften

17de eeuw ?

Mes: 15,5 cm.

Vork 14,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19016, d.d. 13-5-1947: vrijwillige verkoop; de objecten behoren tot een reeks zilveren voorwerpen, die volgens het aangifteformulier oorspronkelijk in bezit waren van verschillende kunsthandelaars in Nederland.

* Witte kaart, SNK inv.nr. Met 150/151, reg.nr. 19016. Met stempel: 'Verkoop Fred. Muller 11 juli 1950'.

- Klinge Museum, Solingen

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19016, d.d. 13-5-1947

* Witte kaart, SNK inv.nr. Met 150/151, reg.nr. 19016.

Conclusie:

Er zijn geen herkomstgegevens dit mesje en vorkje bekend, behalve de vage aanduiding dat ze afkomstig zouden zijn uit de kunsthandel.

NK496

Zeeuws mes met houten heft, waarin inscriptie E. Quincke

Vruchtbomenhout, koper en metaal

1850

28,3 x 3,2 x 2,4 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19016, d.d. 13-5-1947: vrijwillige verkoop; het object behoort tot een reeks zilveren voorwerpen, die volgens genoemd aangifteformulier oorspronkelijk in bezit waren van verschillende kunsthandelaars in Nederland.

* Witte kaart, SNK inv.nr. Met 162, reg.nr. 19016. Met stempel: 'Verkoop Fred. Muller 11 juli 1950'.

- Klinge Museum, Solingen

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 19016, d.d. 13-5-1947

* Witte kaart, SNK inv.nr. Met 162, reg.nr. 19016.

Conclusie:

Er zijn geen herkomstgegevens dit mes bekend, behalve de vage aanduiding dat het afkomstig zou zijn uit de kunsthandel.

NK492

Kelkglas, gedrield met ranken en grote bloemen, mondrand verguld

19de eeuw

Hoogte: 24 cm.

Diameter kelk: 9,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
 - * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20118, d.d. 4-12-1947
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 416, reg.nr. 20118
-
- Museum für Kunstgewerbe, Frankfurt am Main
 - * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 20118, d.d. 4-12-1947
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 416, reg.nr. 20118

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit glas bekend.

NK577

Schaal, in het midden verhoogd

Tin

18de eeuw

Hoogte: 5,7 cm.

Diameter: 21,5 cm.

(overgedragen aan Zuiderzeemuseum, Enkhuizen)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Kunsthandel Aalderink, Amsterdam, verkocht maart 1944 (voor fl. 500,-)
 - * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12591, d.d. 1-5-1946: vrijwillige verkoop
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 360, reg.nr. 12591
-
- Thaulow Museum, Kiel
 - * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 12591, d.d. 1-5-1946
 - * Witte kaart, SNK inv.nr. Prec 360, reg.nr. 12591

Conclusie:

De herkomstgegevens zijn onvolledig, aangezien er geen informatie is over het eigendom van deze schaal voordat ze in 1944 door Kunsthandel Aalderink werd verkocht.

NK644

Spaanse pot op drie pootjes

Geel koper

Hoogte: 17 cm.

Diameter: 22 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Archief SNK nr. 662, Inventarisboek SNK Met 10.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze pot bekend.

NK674

Armstoel, Lodewijk XIV

Notenhout

2de helft 17de eeuw

118,5 x 66 x 69 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze armstoel.

NK715

Doornuittrekker

Sculptuur

Ivoor

17de eeuw

Hoogte: 22 cm.

(overgedragen aan Rijksmuseum, Amsterdam, 1960)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie O. Lanz, Amsterdam nr. L 196

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 14766, d.d. 16-11-1946: vrijwillige verkoop

* Archief SNK nr. 584, dossier Beeldhouwwerk, nr. 85.

* J. Leeuwenberg en W. Halsema-Kubes, catalogus Beeldhouwkunst in het Rijksmuseum, 's-Gravenhage / Amsterdam 1973, nr. 609

- A. Hitler, via Dr. H. Posse

* Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 14766, d.d. 16-11-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over dit ivoren beeldje zijn sluitend.

NK858

Tweedeurskast

Notenhout

2de helft 17de eeuw

232 x 240 x 89 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er zijn geen herkomstgegevens gevonden in het archief van de SNK.

Opmerking:

De kast komt voor op een inventarisatielijst van de meubelen van de SNK, die opgeslagen stonden bij de Firma Van Hulst, 'Garde Meubles', Den Haag.

* Archief SNK nr. 684, dossier inventarisatielijst Firma Van Hulst

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze kast.

NK930

Vaas, Chinees

(overgedragen aan het Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leiden)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze vaas bekend.

NK985

Weverslampje

Geel koper

19de eeuw

Hoogte: 18 cm.

Diameter: 6 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit weverslampje bekend.

NK1033

Tapijt, Keraban

485 x 100 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Archief SNK nr. 921, dossier inventarisatie tapijten nr. TP 50

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van dit tapijt bekend.

NK1108

Dodendoek, Toradjah's, Celebes

Katoen

475 x 145 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend

* Witte kaart, SNK inv.nr. Tex 482, reg.nr. 20718

* Archief SNK nr. 923, Inventarisboek SNK, Tex 482.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze doek bekend.

NK1116

Doek, geruit, Zuid-Celebes

Katoen

170 x 111,5 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Tex 493, reg.nr. 20718
- * Archief SNK nr. 923, Inventarisboek SNK, Tex 493.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze doek bekend.

NK1134

Doek, Ikatweefsel
Katoen
165 x 140 cm.
(overgedragen aan het Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leiden)

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Tex 513, reg.nr. 20718
- * Archief SNK nr. 923, Inventarisboek SNK, Tex 513.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze doek bekend.

NK1137

Doek, Ikatweefsel, Soemba
Katoen
148 x 52 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Herkomst onbekend
- * Witte kaart, SNK inv.nr. Tex 516, reg.nr. 20718
- * Archief SNK nr. 923, Inventarisboek SNK, Tex 516.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze doek bekend.

NK2747 A-B

Twee bloembakken
Verguld brons, schildpad en eikenhout
18de eeuw
Frankrijk
25 x 54,5 x 33 cm.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Collectie F. Mannheimer, Amsterdam
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 13341, d.d. 27-8-1946: gedwongen verkoop
- Dienststelle Mühlmann, Den Haag
- * Intern aangifteformulier SNK, volgnr. 13341, d.d. 27-8-1946

Conclusie:

De herkomstgegevens over deze bloembakken zijn sluitend; met de weduwe van de in 1939 overleden verzamelaar Mannheimer, wiens nalatenschap failliet verklaard was, werd na de oorlog een schikking bereikt.

NK3459

Fauteuil, Neo-Lodewijk XV met gobelinbekleding

Rug: mythologische vrouwenfiguur met putto

Zitting: zuilen van tempelruïne in landschap

Verguld wit hout

19de/20ste eeuw

110 x 67 x 57 cm.

Behoort met NK3458, NK3460, NK3463 en NK3470 tot een ameublement.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze fauteuil.

NK3470

Bank met gobelin, Neo-Lodewijk XV

Verguld wit hout

19de/20ste eeuw

98 x 63 x 57 cm.

Behoort met NK3458, NK3459, NK3460 en NK3463 tot een ameublement.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze bank.

NK3472

Fauteuil met gobelin, Neo-Lodewijk XV

Achterzijde ingegrifte versiering in rugleuning

Verguld wit hout

19de/20ste eeuw

98 x 63 x 57 cm.

Behoort met NK3466, NK3469, NK3471 en NK3473 tot een ameublement.

Inventarisgegevens ICN vermelden geen herkomst

Reconstructie herkomst:

- Er is geen enkel gegeven gevonden in het archief van de SNK.

Conclusie:

Er zijn geen gegevens over de herkomst van deze fauteuil.